Budapest, 1892. október 19-én. Jüdisches Volksblatt. II. évfolyam 120. sz.

יידישעס פאָלקסבלאַטט

אונפארטייאישעס אָרגאן פיר פאָליטיק אונד יידישע אינטערעסען.

Megjelenik hetenkint 3-szor: hétfőn, szerdán és pénteken.
ערשיינט דריימאל וואָכענטליך: מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג.
אנצייגען אונד קאָנקורזע פאָן נעמיינדען וועדען בילליגסט בערעכנעט.
רעדאקציאָן אונד עקספעדיציאָן: בודאפעסט, וואַרמהאָף.

Előfizetési árak: Egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt.
פרענומעראַציאָנס-פרייז דעס בלאַטעס:
פיר עקסעדיריר-אונגארן:
גאנציאהריג 8 גולד, האלביאהריג 4 גולד, פיערטעליאהריג 2 גולד.
פיר לאנד איינלאנד:
גאנציאהריג 10 גולד, האלביאהריג 5 גולד, פיערטעליאהריג 2 גולד, 50 קר

פרענומעראַציאָנס־גלעדער, זיא וויא אללע אנזאגען
זינד צו ריכטען אן
דיא רעדאקציאָן דעס
„יידישעס פאָלקסבלאַטט"
בודאפעסט, וואַרמהאָף.

Felelős szerkesztő: DORNBUSCH MÓR.
בודאפעסט מיטטוואָך כ"ה תשרי תרנ"ג. העראיסגעבער אונד רעדאקטאר: מ' דאָרנבוש. צווייטער יאהרגאנג, נוממער 120

דיעיניגען הערדען אבאָנגענטען, דערען פראָנומעראַציאָן אם 15. אָקטאָבער צו ענדע גינג, ווערדען אום ערגייזענונג דערזעלבען ערזוכט, דאמיט קיינע אונטערברעכונג אין דער צוזענדונג דעס בלאַטעס אן איהרע אדרעסע איינטרעטע.

ווייר מאכען דיא נעעהרטען הערדען אבאָנגענטען, דערען פראָנומעראַציאָן צו ענדע איהר, זאָוויא דיא גייא איינטרעטענדען פראָנומעראַנטען דאריף אויסמערקזאם, דאס זיא בייא דער איינצאהלונג דיא אין סעקראַטאבדרוקק ערשיינענדע האָכאינטערעסאנטע ערצאָהלונג „אריסטאָקראַט אונד יודע" אונד דען אנפאנג דער ביידען לויפענדען ערצאָהלונגען פאָן אונס בעאנשפרוכען קאָנען, אויף פעלגענדען ווערדען דיעזע ראָמאנע יעדעס בייא איינצאהלונג דער פראָנומעראַציאָן זאָפאָרט צוגעשיקקט.

איינזאָהלונג אָדער עווינער האַסס?

— אוס דעם אונגאריישען אבגעאָרדנעטענהויז. —

נאָר שטירמיש נעהט עס הייטע אוס אונגאַרישען אבגעאָרדנעטענהויז צו, וואָ דער קאַמפף אום דיא פראָגע טאָבט, וועלכע ווייר אן דיא שפיטצע דיעזער צייליען נעשטעללט האבען. פערגעסען איזט פיר איינען מאָמענט דיא „קרכצו-פאָליטישע פראָגע", וועלכע דער אָפּאָזיציאָן זאָ פיעל שטאָפף גענגען דיא רעגיערונג ליעפערט, ניעמאנד שפריכט יעטצט פאָן דער צווייל-עהע, פאָן דער רעציפרונג דער יידישען קאָנפעסיאָן, פאָן דען „וועגטויפונגען" — דיא פיר דען 2. נאָוועמבער אנגעזעטצטע אָפנער האָנוועד-פייער בילדעט דאס אינצינע טאגעס-געשפראָך.

דיא אָפּפאָזיציאָן האט עס אין איהרער פאַרטייא-ליידענשאפט פערשטאנדען, דיעזע פייער, דערען פראָגאמאס אויף יעדען פערגנגענען איינען זאָ וואָהלטהוענדען איינדרוקק איבט, צום צאנק-אפפעל צו מאכען. אם 2. נאָוועמבער ווירד — וויא ווייר שאָן אין פאָרינער נוממער בערייכטען — דאס „אכטאונדפיערצינער האָנוועד-מאָנומענט" אין אָפּען ענטהיללט ווערדען, וואָבייא אויף פאָרשלאָג דעס מינסטער-פראָזידענטען גראָפען סאָפאָרי אונד מיט נעגעהמיגונג זיינער מאיעסטאָט דעס קאיזער-קאָנינס פראָנץ יאָזעף פאָלגענדער פראָגאנג בעאָבאכטעט ווערדען זאָלל: איינע קאָמפאניע דער נעמיינזאמען ארמעע ניממט אן דער פייער טהייל אונד פעלדמאַרשאלל-לייטענאנט פירסט לאָבקאָוויטץ קאָוויטץ לעגט אם נאמען דער נעמיינזאמען ארמעע איינען קראַנץ אויף דאס מאָנומענט דער בייא דער ערשטערמונג אָפּענס נעפאללענען פריי-הייטס-העלדען נידעדר; אָדאנן בענוצט זיך דיא נעזאמטע פעסט-נעזעללשאפט צום דענקמאל דעס נעגעראלס הענטצי, וועלכער דיא ערשטערמונג אָפּענס אלס „קאיזערליכער" מיטמאכטע, אונד דער פראָזידענט דעס האָנוועד-פעראיינעס בעקראַנצט דאס הענטצי-מאָנומענט. ווייר האבען דיעזען בעפאָרשטעהענדען אקט דער פיעטאָט אין פאָרינער נוממער אלס איינען אקט דער אויסזאָהנונג צווישען דער אונגאַרישען נאציאָן אונד דער ארמעע אויפגעפאסט. דיא פינדשאפט — זאָ דאכטען ווייר, אונד מיט אונס זעהר פעעלע אים לאנדע — האט זיינע בערעכטיגונג איבער דאס נראב הינגיס אונד מאן מוסס דאָך צוגעבען, דאס דיא „קאיזערליכע" אים יאהרע 1848 נור אדורע פפליכט ערפיללט האבען, עבענזאָ וויא דיא אונגאַרישען פרייהייטס-קאַמפפער. דיעזע לעטצטערען קאָמפפטען מיט מוטה אונד בעגייסטערונג פיר דיא פרייהייט דער אונגאַרישען נאציאָן, וואָהרענד דיא קאיזערליכען צוואר מיט וועגינער בעגייסטערונג, אבער מיט עבענזאָפיעל מוטה פיר דיא נידעדרדיקקונג דער אונגאַרישען זאכע פאָכטען, דיא מאן אלס אייגע דען אונטערעסען אָטטערליכס ענטגענגענזעטצטע בעטראַכטעט. הייטע גוט, דא דיא גענעגנזאָטצע געשוואונדען זינד אונד דיא אונגאַרישע נאציאָן לאָנגסט מיט אירערעם קאָנג אויסגעזאָהנט איזט, דא דער שלייער דעס פערגעסענס דיא פערגאנגענהייט אומהיללט אונד יעדער אונגאַר אָחנע אויסגאהמע צו יעדער שטונדע בערייט איזט, זיין הערצבלוט פיר דאס וואָהל דעס ערהאבענען הערשער-הויזעס צו אָפּפערן, קאָנגנטע דער לעטצטע אקט דער אויסזאָהנונג, וועלכען ווייר אים פראָגאמאס דער ערוואָהנטען פייער ערבליקקען, פיר דיא נאנצע מאָנארכיע נור פאָן וואָהלטהאָטיגען פאָלגען בעגלייטעט זיין.

דיא אָפּפאָזיציאָן דעס אונגאַרישען רייכסטאגעס פאסטט אבער דיא זאכע אנדערס אויף: דאס פעלדמאַרשאלל-לייטענאנט פירסט לאָבקאָוויטץ דאס האָנוועד-מאָנומענט בעקראַנצט, וויילל זיא זיך גנפאללען לאסטען, ניכט אבער אויך דאס דער פראָזידענט דעס האָנוועד-פעראיינס אויף דאס הענטצי-דענקמאל איינען קראַנץ נידערלעגען. לעטצטערען פונקט דעס פראָגאמאמעס פערשריט דיא אָפּפאָזיציאָן אלס אין „אטטענטאט אויף אונגאַרן."

דיא ליבעראלע רעגיערונגס-פאַרטייא איזט פיר דיא אפאָלל שטאָנדיגע דורכפיהרונג דער ביידען פראָגאמאס-פונקטע; דיא „נאציאָנאל-פאַרטייא" אונטער פיהרונג דעס גראפען אפפאָני, ערקלאָרט זיך צוואר פיר איינע אויסגלייכונג דער בענענזאָטצע צווישען נאציאָן אונד ארמעע, דאָך ווילל זיא פאָן איינער בעקראַנצונג דעס הענטצי-מאָנומענטס ניכטס ווישען; דיא אונגאבהאָנגיגקייטס-(אכטאונדפיערצינער) פאַרטייא עגדליך זיעהט אין איינער זאָלכען בעקראַנצונג איינע פערלעטצונג דער אונגאַרישען נאציאָן אונד אין אטטענטאט אויף דיא אינטערעסען דערזעלבען.

אבער דיא פראָגע, אָב דאס צוד פייער איינגעלאדענע אבגעאָרדנעטענהויז אן דערזעלבען טהיילנעהמען זאָלל, איזט גוט דער שטרייט דער פאַרטייען אם פאָרלאָמענט עגטבראנגט.

נעסטערן בענאכט דאס נראָסטע וואָרט-געפעכט. אלס ערסטער שפרעכ קאַרל אָטטאָש אם נאמען דער אונגאבהאָנגיגקייטס-פאַרטייא דען שוילאַטען דעס קאמפפעס. אונטער וויעדערהאָלטען ביפאלל-קונדגעבונגען זיינער גענינגנגסגענאָסען דען פיהרטע אָטטאָש פאָלגענדעס אוס: „דיא גענעמיינזאמע ארמעע קאנן ניכט מיט עגנער קאיזערליכען ארמעע אויס דען יאהרען 1848 אונד 1849 פערגליכען ווערדען. דיעזע לעטצטערע: דאס אונזערע האָנוועדס ניכט אלס קריעגפיהרענדע פאַרטייא בעטראַכטעט אונד פערדיענט אונזערע אנערקענונג ניכט. דיא בעקראַנצונג דעס דענקמאלס העגנצטיש אונד זיינער לייטע וואָרע איינע נאָטטעס-לאָסטערונג. מאן זאגט, דעס זאָלל צור פערזאָהנונג צווישען קאָנג אונד נאציאָן פיהרען; אבער דיעזע פערזאָהנונג האט יא שאָן אוס יאהרע 1867 שטאטגעפונדען אונד דיא אונגאַרישע נאציאָן האט זיך זיטהער נעגען איהרען קאָנג ניכטס צו שולדע קאָמטען לאסען. דער סאָלדאט קאָנן איינען גענגנער עהרען, דער אדלען זעלבסט אלס סאָלדאטען אנערקאָנגנט האט; אבער זעלבסט-דעמיטהונונג הייסטס עס, דאס דענקמאל דעס אונט ערדרקקערס בעקראַנצען, דער קאָנג זאָללטע דיעס נאר ניכט געשטאטטען. ווענן ווייר דען פראָראָמטגעמאָסען פערלוסט דער פייער דולדען, ווירדען אונס אללע קאָמטענדען געשלעכטער דער אונטערייע גענען אונס אונד גענען דיא נאציאָן בעשולדיגען. ווייר ערבליקקען אין דער קראָנע איינע פערטראנסשליעסענדע פאַרטייא, וועלכע דעזעלבען רעכטע האט, וויא דיא נאציאָן אונד פאָן דיעזער מיט רעכט פאָרדערן דארף, דאס זיא אללעס ערפיללע, וואס זיא דער פערפאס-סונג אונד דען גזעצטצען שולדיג איזט. אבער אויך דיא נאציאָן איזט בערעכטיגט, דיא פאָללע אכטונג איהרער געזעטצע אונד איהרער נאציאָנאלען אידע-אלע צו פאָרדערן. דארין בעשטעהט דיא אונגאַרישע טרייע. ווער דאריבער הינזיכטעהט, איזט קיין פייער מאנן, קיין פאטריאָט, ניכט איינמאל איין אונגאַר!"

נאָך אָטטוואָש ערנריפ מינסטערפראָזידענט גראָף סאָפאָרי דאס וואָרט צור קלאָרשטעללונג דעס שטאנדפונקטעס דער רעגיערונג. זיינע רעדע וואורדע פאָם ביייפאללע דער ליבעראלען, אבער אויך פאָן דען צווישענרופען דער אָפּפאָזיציאָן אונטערבראָכען. בעזאָנדערס צייכענעטע זיך דער בעקאַנטע גראָף גאבריעל קאָראָלי דורך פאָרבוואָהרענדעס שרייען אויס. „שטאָך אונד שאנדע!" ריעף ער וויעדערהאָלט, וואָפיר ער פאָם פראָזידענטען צור ארדנונג גערופען וואורדע.

נאכדעם נאָך גראָף אפפאָני נעגען אונד קארל וואָדנאי פיר דיא בעקראַנצונג געשפראָכען האָטטען, וואורדע דיא דעבאטטע אויף הייטע פערטאגט.

מאָנעס-וויאָנקריטען.

(זיינע מאיעסטאָט דער קאָנינ)

האט פאָרגעסטערן דען פינאנצמיניסטער וועקערלע אין בעזאָנדערער אודיענץ עמפפאנגען אונד דיא ערסטען אונגאַרישען צוואנציג-קראָנען-מינצען בעזיכטיגט. דער קאָנג שפראָך זיך זעהר לאָבענד איבער דיא פראָנונג אוס.

(צום נעדאָכטניס דעס קאיזערס פריעדריך) ווירד אין בעדלין אינע קירכע ערבויט, דערען גרונדשטיינלעגונג געסטערן אין פייערליכער וויזע פאָרגענאָמען וואורדע. קאיזער ווילהעלם קיינע בערעכטיגונג איבער דאס נראב הינגיס אונד מאן מוסס דאָך צוגעבען, דאס דיא „קאיזערליכע" אים יאהרע 1848 נור אדורע פפליכט ערפיללט האבען, עבענזאָ וויא דיא אונגאַרישען פרייהייטס-קאַמפפער. דיעזע לעטצטערען קאָמפפטען מיט מוטה אונד בעגייסטערונג פיר דיא פרייהייט דער אונגאַרישען נאציאָן, וואָהרענד דיא קאיזערליכען צוואר מיט וועגינער בעגייסטערונג, אבער מיט עבענזאָפיעל מוטה פיר דיא נידעדרדיקקונג דער אונגאַרישען זאכע פאָכטען, דיא מאן אלס אייגע דען אונטערעסען אָטטערליכס ענטגענגענזעטצטע בעטראַכטעט. הייטע גוט, דא דיא גענעגנזאָטצע געשוואונדען זינד אונד דיא אונגאַרישע נאציאָן לאָנגסט מיט אירערעם קאָנג אויסגעזאָהנט איזט, דא דער שלייער דעס פערגעסענס דיא פערגאנגענהייט אומהיללט אונד יעדער אונגאַר אָחנע אויסגאהמע צו יעדער שטונדע בערייט איזט, זיין הערצבלוט פיר דאס וואָהל דעס ערהאבענען הערשער-הויזעס צו אָפּפערן, קאָנגנטע דער לעטצטע אקט דער אויסזאָהנונג, וועלכען ווייר אים פראָגאמאמע דער ערוואָהנטען פייער ערבליקקען, פיר דיא נאנצע מאָנארכיע נור פאָן וואָהלטהאָטיגען פאָלגען בעגלייטעט זיין.

דיא אָפּפאָזיציאָן דעס אונגאַרישען רייכסטאגעס פאסטט אבער דיא זאכע אנדערס אויף: דאס פעלדמאַרשאלל-לייטענאנט פירסט לאָבקאָוויטץ דאס האָנוועד-מאָנומענט בעקראַנצט, וויילל זיא זיך גנפאללען לאסטען, ניכט אבער אויך דאס דער פראָזידענט דעס האָנוועד-פעראיינס אויף דאס הענטצי-דענקמאל איינען קראַנץ נידערלעגען. לעטצטערען פונקט דעס פראָגאמאמעס פערשריט דיא אָפּפאָזיציאָן אלס אין „אטטענטאט אויף אונגאַרן."

דיא ליבעראלע רעגיערונגס-פאַרטייא איזט פיר דיא אפאָלל שטאָנדיגע דורכפיהרונג דער ביידען פראָגאמאס-פונקטע; דיא „נאציאָנאל-פאַרטייא" אונטער פיהרונג דעס גראפען אפפאָני, ערקלאָרט זיך צוואר פיר איינע אויסגלייכונג דער בענענזאָטצע צווישען נאציאָן אונד ארמעע, דאָך ווילל זיא פאָן איינער בעקראַנצונג דעס הענטצי-מאָנומענטס ניכטס ווישען; דיא אונגאבהאָנגיגקייטס-(אכטאונדפיערצינער) פאַרטייא עגדליך זיעהט אין איינער זאָלכען בעקראַנצונג איינע פערלעטצונג דער אונגאַרישען נאציאָן אונד אין אטטענטאט אויף דיא אינטערעסען דערזעלבען.

אבער דיא פראָגע, אָב דאס צוד פייער איינגעלאדענע אבגעאָרדנעטענהויז אן דערזעלבען טהיילנעהמען זאָלל, איזט גוט דער שטרייט דער פאַרטייען אם פאָרלאָמענט עגטבראנגט.

נעסטערן בענאכט דאס נראָסטע וואָרט-געפעכט. אלס ערסטער שפרעכ קאַרל אָטטאָש אם נאמען דער אונגאבהאָנגיגקייטס-פאַרטייא דען שוילאַטען דעס קאמפפעס. אונטער וויעדערהאָלטען ביפאלל-קונדגעבונגען זיינער גענינגנגסגענאָסען דען פיהרטע אָטטאָש פאָלגענדעס אוס: „דיא גענעמיינזאמע ארמעע קאנן ניכט מיט עגנער קאיזערליכען ארמעע אויס דען יאהרען 1848 אונד 1849 פערגליכען ווערדען. דיעזע לעטצטערע: דאס אונזערע האָנוועדס ניכט אלס קריעגפיהרענדע פאַרטייא בעטראַכטעט אונד פערדיענט אונזערע אנערקענונג ניכט. דיא בעקראַנצונג דעס דענקמאלס העגנצטיש אונד זיינער לייטע וואָרע איינע נאָטטעס-לאָסטערונג. מאן זאגט, דעס זאָלל צור פערזאָהנונג צווישען קאָנג אונד נאציאָן פיהרען; אבער דיעזע פערזאָהנונג האט יא שאָן אוס יאהרע 1867 שטאטגעפונדען אונד דיא אונגאַרישע נאציאָן האט זיך זיטהער נעגען איהרען קאָנג ניכטס צו שולדע קאָמטען לאסען. דער סאָלדאט קאָנן איינען גענגנער עהרען, דער אדלען זעלבסט אלס סאָלדאטען אנערקאָנגנט האט; אבער זעלבסט-דעמיטהונונג הייסטס עס, דאס דענקמאל דעס אונט ערדרקקערס בעקראַנצען, דער קאָנג זאָללטע דיעס נאר ניכט געשטאטטען. ווענן ווייר דען פראָראָמטגעמאָסען פערלוסט דער פייער דולדען, ווירדען אונס אללע קאָמטענדען געשלעכטער דער אונטערייע גענען אונס אונד גענען דיא נאציאָן בעשולדיגען. ווייר ערבליקקען אין דער קראָנע איינע פערטראנסשליעסענדע פאַרטייא, וועלכע דעזעלבען רעכטע האט, וויא דיא נאציאָן אונד פאָן דיעזער מיט רעכט פאָרדערן דארף, דאס זיא אללעס ערפיללע, וואס זיא דער פערפאס-סונג אונד דען גזעצטצען שולדיג איזט. אבער אויך דיא נאציאָן איזט בערעכטיגט, דיא פאָללע אכטונג איהרער געזעטצע אונד איהרער נאציאָנאלען אידע-אלע צו פאָרדערן. דארין בעשטעהט דיא אונגאַרישע טרייע. ווער דאריבער הינזיכטעהט, איזט קיין פייער מאנן, קיין פאטריאָט, ניכט איינמאל איין אונגאַר!"

נאָך אָטטוואָש ערנריפ מינסטערפראָזידענט גראָף סאָפאָרי דאס וואָרט צור קלאָרשטעללונג דעס שטאנדפונקטעס דער רעגיערונג. זיינע רעדע וואורדע פאָם ביייפאללע דער ליבעראלען, אבער אויך פאָן דען צווישענרופען דער אָפּפאָזיציאָן אונטערבראָכען. בעזאָנדערס צייכענעטע זיך דער בעקאַנטע גראָף גאבריעל קאָראָלי דורך פאָרבוואָהרענדעס שרייען אויס. „שטאָך אונד שאנדע!" ריעף ער וויעדערהאָלט, וואָפיר ער פאָם פראָזידענטען צור ארדנונג גערופען וואורדע.

נאכדעם נאָך גראָף אפפאָני נעגען אונד קארל וואָדנאי פיר דיא בעקראַנצונג געשפראָכען האָטטען, וואורדע דיא דעבאטטע אויף הייטע פערטאגט.

Hiezu eine Beilage.

ליכקייט. ווער איבעראשט וואר פאן יענען סצענען אים לאנדטאג, האט ניט איינע פאראשטעללונג גע-האבט פאן דעם איינגעטליכען וועזען דעם אנטיסע-מיטיסמוס, וועלכער שלעכט איזט אין זיי-נעם טיעפסטען קערן אונד דעסהאלב נור שלעכטעס ערציינען קאנן. ווענן יענע אינדיווידוען דיא הערדשאפט געוואנען, דאנן מיסטע דער נעניגס דער מענשהייט זיין הויפט פערהיללען. דער אנטי-סעמיטיסמוס נימסט זיינען אורשפרונג אים דעם נעמיינען דער מענשען-נאטור; וועהרלאזע צו אי-בערפאללען איזט פיין, שוטצלאזע פרויען צו בעליי-דיגען, איזט נעמיין. פרויינע-עהרע איזט זעלבסט דעם ראהען היילוי, דעם אנטיסעמיטען איזט זיא עס ניכט! (לעבהאפטער אנדויערנדער ביפאלל.) דער בערוף דעם ארצטעס איזט נעווידמט אונד בעשווער-ליך; ער שאפט ניט זיין לעבען; דער פעסט, דעם טאדע שיט ער פפליכטנעטרייא אנס אנגעזיכט; דיא שפיטאלער זינד נאטטעסהייזער; ערבארמען אונד מענשענגליעבע האבען זיא געשטיפטעט פיר דאס אונזאגליכע עלענד דער ארמען אונד פערלאס-סענען. אין דיא ליכטען האהען ערהעבט דיא ווים-סענשאפט איהרע שלעד, וועלכע מיט ערנסטעס זינגע איהר דיענען; אבער הינאב אין דען שטויב, אין דען שמוטץ צערדט זיא אללע דער אנטיסעמי-טיסמוס.“

פראפעסאר נאטטנאגעל ריכטעטע צום שלום-סע איינען איינדרינגליכען מאהנרוף אן דען איהרע-נעפיהרטען טהייל דער שטודענטענשאפט, זיך פאן דעם ניפטע צו בעפרייען.

שליעסליך וואורדע פאלגענדע רעזאלו-ציאן אנגענאמען: „דיא אים זאאלע ווימבערנער פעריאמעמלטען מאנגער אים אללען שיכטען דער בעפאלקערונג, אים אללען בעצירקען וויינס ערהע-בען, אויף דאס מיעפסטע עמפאר אבער דאס פערדערבליכע, אללען נעזעטצען דער מענשליכקייט אונד נערעכטיגקייט האהנשפרעכענדע טרייבען דער אנטיסעמיטען, וועלכעס אין יאהרעלאנגען צאהל-לאזען, טאגליך זיך ווייטערהאלענדען וואהרטען אונד האנדלונגען נעגענן מיטבירגער זיך אפפענבארט אונד יינגסט אין דען שקאנדאלאזען סצענען דעם ניעדער-אסטערייכישען לאנדטאגעס איינען נערארעצו רוכ-לאזען האהפענקט ערהייכט אונד ביז צו איינעס אנארכיסטישען וואוטה-אויסבروך נעפיהרט האט, איהרע שטימע צו איינעם פייערליכען אונד ענערגישען פראטעסט נעגען דיעזע שמאך פיר איהרע פאטערשטאדט אונד ערווארטען, דאס דיא בערופענען מאסגע-בענדען פערזאנליכקייטען דיעזעס טרייבען מיט יענער ענערגיע ענט-געגענטרעטען ווערדען, וועלכע דיא מאָ-ראל דיא נעזיטטונג, דיא פערפאססונגסגע-זעטצע איהנען צור פפליכט מאכען.“

אין דעם לעטצטען זאטצע דער רעזאָ-לוציאן לייגט דער נאנצע שווערפונקט דערזעלבען, יואוהל, עס איזט פפליכט דער קאמפעטענטען בעהאָרדען, נעגען דען אנטיסעמיטיסמוס ענערגיש איינצושרייטען; דיא פערפאססונגס-נעזעטצע מא-כען עס איהנען צור פפליכט, אונד דאס אומזאָ דיגי-נעדער, אלס עס בערייטס זאָ וויט נעקאממען איזט, דאס זיך דער אָבערסטע הויטער דער פערפאססונג, זיינע מאיעסטאט דער קאיזער-קאָניג, פער-אנלאסט נעפונדען האט, זיין נעווירכטיגעס טאדעל-וואָרט נעגען דיעזע שאנדליכען אימטריעבע אויסצו-שפרעכען.

לאָזען-ציעהונג.

— I. דריי-פערצענטיגע סערבענלאָזע. —

בייא דער אט 14. דיעזעס מאָנאטס אין בעלגראד שטאטטגעפונדענען פערלאָזונג דער דריי־פערצענטיגען סערבי-שען פראָטיגע-אבלינאציאָנען וואורדען פאָלגענדע דרייצעהן סעריען אונד צוואר: 1661 2497 2781 2889 3591 3688 3896 4328 4476 4688 4779 5341 6210 נעצאָגען, אוים דיעזען סעריען וואורדען נאכשטעהענדע טרעפפער נעהאָבען: סעריע 1661 נ׳ 17 מיט 90.000 פראנקס, ס׳ 5341 נ׳ 25 מיט 10.000 פרקס, ס׳ 4328 נ׳ 31 מיט 3500 פרקס; יע 1000 פרקס נעווינגען ס׳ 3688 נ׳ 1, ס׳ 4688 נ׳ 45; יע 500 פרקס ס׳ 1661 נ׳ 7, ס׳ 3688 נ׳ 27, ס. 4328 נ׳. 48; 275 פרקס נע-ווינגען ס. 3688 נ׳. 13, 270 פרקס, ענטפאללען אויף ס׳ 1661 נ׳ 16.

בריעפקאסטען דער רעדאקציאָן.

הערן ה׳ ז׳ אין דעדעש: איהרע פראגע לאסטט זיך שווער בעאנטוואָרטען, דא אס 17. אין וויען קיינע ציע-הונג שטאטטגעפונדען האט. — הערן ב׳ בר׳ אין פאָ-ראָסלוי: ווער וואָללען עס איינמאל פערזוכען. — הערן ל׳ נראָס אין לוטשקא: 1) ניכט נעצאָגען, 2) פערגריפפען. — הערן מ׳ פרייטאגען אין טיסאָלין: יא, זיא קאָנגען עס ער-ציעלען. — הערן מ׳ וויסס אין זילאה: אין נאָכסטער נוממער. — „W. A. 345“: וועדען זיא זיך אן הערן נא-טהאן לאָזו, בודאפעסט, מאָהרענגאססע. — „מניד מישרים“: זיא זינד אים אירדהומע, וועגן זיא נלויבען, דאס דיער פאָן איינעס „מניד“ אים וואהרען זינגע דעס וואָרטעס דיא דעדע זיין קאנן. וועד דאצו קאָממט אונד עטוואס אנט. איזט דער „מידי“ דעס אבענדס. וועגן נון איינער מעהרערע אבענדע הינדורך זיך ועלבסט דאס רעכט נימסט, צו „אנגן.“ רעדעט ער זיך שליעסליך אייך, ער זייא דער אָפּיציעללע מיד. אר האט אן דיעזער איינבילדונג, דיא אויבריגענס נעמאנדעס שאדעס, איין פערגנינגען, דעססען מאן איהן ניכט בערייכען ווילל. זה נהנה וזה לא הסר. — הערן י׳ הימפעלד אין הוסט: ניכט נעצאָגען. — „לאנדסמאנן“: דער פרעשטאר-בענע דיכטער יהודה ליב גאָרדאן שאפט אים אלטער פאָן 71 יאהרען אונד וואר אין זיילא נעבאָרען. אים יאהרע 1872 איבערזיעדעלטע ער נאך פעטערסבורג, וואָ ער בעקעראָר דער יידישען נעמיינדע וואורדע. פאָם יאהרע 1885 ביז 1888 לייטעט ער דיא רעדאקציאָן דעס העבראָישען מאנעבלאטטעס „הטליץ.“ — הערן אוי׳ פריעד אין מיקלאָש-פוסטא: ביז 1. דעצעמבער איינגעטראגען אונד שליעס נעדרוקקט. — הערן ד׳ ברומאגן אין זשאמבעתע: צור קענטניס נעגאָמ-מען, איהרעס וי׳ בעווזע יזהען ווער מיט פערגנינגען עגטגעגען.

וועגען מאנגעלס אן רוהם מוס דיא בעאנט-וואָרטונג אללער איבריגען אנפראגען פיר נאכסטע נוממער צורוקבלייבען.

וואָרענ-בעריכט.

בודאפעסטער נעטרייידע- אונד פראָדוקטען-געשאפט.

ווייצען. עס וואורדען 240.000 מעטערצענטנער פערקויפט. דיא פרייזע זינד נעגען דיא פאָרוואָכע אום 10 ביז 15 קר׳ האָהער. מאָרן-אפריל-ווייצען 7.87, הערבסט-ווייצען 7.61.

קאָרן. דאס געשאפט וואר גוט. מיטעלוואָארע פאָן 6 נולדען 35 קר׳ ביז 6 נולדען 50 קר׳, פרימא פאָן 6 נולדען 55 קר׳ ביז 6 נולדען 75 קר׳. אומאטץ 15.000 מעטער-צענטנער.

נערסטע. פרישיעדענע אָרטען 14.000 מעטעצנטנער אבאטץ. מאן בעצאהלטע: מיטעטל-וואָארע פאָן 5 נולד׳ 25 קר׳ ביז 5 נולד׳ 50 קר׳, בעססערע וואָארע פאָן 5 נולד׳ 75 קר׳ ביז 5 נולד׳ 40 קר׳. נאָדד-אונגארישע פל׳ —.6 ביז 7.50

האפער. בייא נערינגעס אויסנעבאָט וואורדען 5000 מעטערצענטנער אומגעעטצט. מעקאָנטיל-האפער וואורדע פאָן 5 נולד׳ 10 קר׳ ביז 5 נולד׳ 20 קר׳, באהנ-וואָארע פאָן 5 נולד׳ 15 קר׳ ביז 5 נולד׳ 35 קר׳, פרימא פאָן 5 נולד׳ 40 קר׳ ביז 5 נולד׳ 50 קר׳ נייער האפער פאָן 5 נולד׳ 60 קר׳ ביז 5 נולד׳ 90 קר׳ בעצאהלט.

מעהל-פרייזע.

(פער 100 קילאָגראמם).

נומ׳	0	1	2	3	4	5	6	7
פריי	14.20	13.20	12.60	12.—	11.40	10.60	9.—	6.80

נומ׳	8	8½	8¾	9	קליע
פריי	5.50	—.—	—.—	—.—	3.65

פפלומע. מאן בעצאהלטע: באָגניש 85 שטיק פער ½ קילאָגר׳ צו פל׳ 21.42, באָגניש 100 שטיק צו פל׳ 19.64, סערבישע אוזאנס צו פל׳ 18.75, באָגניש אוזאנס פל׳ 19.20, דאס געשאָפט שליעסט אין נוטער שטיממונג. אומאטץ 12.000 מעטערצענטנער.

שפיריטוס. מאן בעצאהלט ראָהשפיריטוס אונ-פערשטייערט 15 נולד׳ 25 קר׳, פערשטייערטע ראָהפּיגאדע 52 נולד׳ — קר׳, אן קאָנזומענטען — נולד׳ — קר׳.

פרעסהעפע-וואָארע פל׳ 52.50.

אונשליטט (חלב). דיא נאכפראגע איזט נערינגע קערנ-אונשליטט איזט מיט 35 פל׳. — קר׳. ביז 35 פל׳. 50 קר׳ צו נאָטירען.

לייזנאמען פאָן פל׳ —.11 ביז פל׳ 11.75 פער 100 קילאָגראמם.

פאפרייקא. עס טראפען צוזיקא 100 מצטר. הייער איין, דיא שטיממונג וואר בעססער. האָכפרימא 56 ביז 60 פל׳, פרימא 45 ביז 46 פל׳. סעקונדא 34 פל׳, טעדציא 8 ביז 16 פל׳, שאָפען 40 ביז 45 פל׳.

ראָהע הייטע. מאן בעצאהלטע: אונגאָרישע שווערע אָכסען-הייטע פאָן 78 ביז 84 נולד׳ קוה-הייטע 84 ביז 88 נולד׳ קנייפען פאָן 125 ביז 130 נולד׳, פיטטעלינגע פאָן 90 ביז 95 נולד׳, קאלבפעללע אָהנע קאָפּפּע 170 ביז 175 נולדען פער 100 קילאָגראמם.

הילזענ-פריכטע. גראָסע וויייסע פיזאָלען פאָן 6 נולדען — קר׳ ביז 6 נולד׳ 50 קר׳, צווערג-באָהנען פאָן 7 נולד׳ 50 ביז 7 נולד׳ 75 קר׳, לינזען פאָן 9 נול׳ — קר׳ ביז 15 נולד׳ — קר׳ מאָהן בלויער פאָן פל׳ —.32 ביז —.34 גרויער פאָן 28 ביז 29 נולד׳ —. ערבזען פאָן 7 נולד׳ 50 ביז 9 נולד׳ 50 יע נאך דער קוואליטאָט. אונגאָרישער קימעל פאָן 24 נולד׳ ביז 25 נולד׳ — קר׳. קימעל נערייטערט פאָן 22 ביז 24 נול׳. הירזע-בריין פאָן 9 נולד׳ 25 ביז 10 נולד׳ 25 קר׳. האנפזאמען פאָן 9 נולד׳ — קר׳ ביז 9 נולד׳ 50 קר׳. מאָהראזאמען פאָן — נולד׳ — קר׳ ביז -- נולד׳ — קר׳. אבנוויא-זוקקען — נולד׳ — קר׳ ביז —.—. אללעס פער 100 קילאָגראמם.

אייער-בעריכט. דיא פרייזע זינד נעשטיגען. מאן צאהלטע קאָרבוואָארע 36 ביז 37 שטיקק צו פל׳ —.1, פרימא קיסטען-אייער צו פל׳ —.38, ביז —.39, מינדערע צו פל׳ —.36 ביז —.37 פער אָריגינאל-קיסטע א 1440 שטיקק.

וויינער אייער-בעריכט. פרייזע נעשטיגען. בויערנ-וואָארע 31½ שטיקק פער 1 פל׳; קיסטנאייער האָכפרימא פל׳ —.43.

צוקקער: ראָפּפּינאדע פל׳ 36.50, ווייסל-צוקקער פל׳ 37.50.

קאָלבער. צופוהרען מאנגעלהאפט. לעבענדע קאָלבער 38 ביז 42 קר׳, פרימא 44 ביז 48 קר׳ פער קילאָגראמם אָהנע פערצעהרונגסשטייער.

קראטאָפּפּעל. נעלבע וואָארע אב באהן פל׳ 1.90 ביז פל׳ —.2, אָזענקראָטפּעל פל׳ 1.70 ביז פל׳ 1.80 פער מעטערצענטנער.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 15. אקטאבער.

בודאפעסט	12	87	36	88	37
לינץ	36	48	82	90	54
טריעסט	62	59	1	5	39

וויכטיג פיר רעגאליענ-פאָטטער.

רום, סלוואָוויטיץ, טרעבער, לאנער-בראנגנטווין ליקאָרע אונד אללע נאטטונגען נעטראָנקע ערצייגט מאן אויף קאלטעם וועגע אָהנע אפפאראטע מיט מיי-ען פראָמיאירטען עסענצען אונד אטהרישען אָלען אז׳ ז׳ וו׳

ARNOLD WATTERICH, BUDAPEST,

VII., Tabakgasse Nr. 1, »Huszárház« vis-a-vis dem israelitischen Tempel.

מאנסיפולאציאָנס-ביכער אונד פרייז-ליסטען אין אללען שפראכען גראטיס! עמפעהלע פערגען: ווערמוטה-עסענץ, עגטזייערונגס-פולווער, וויינ-קלאָר-פולווער, גליצערין, הויזענ-בלאזע אונד מיטעל נעגען אללע וויינ-קראנקהייטען.

Herausgeber und Redacteur: M. Dornbusch. Budapest, 1892. Druck von Sam. Márkus, Dorotheagasse 6, (Wurmhof)

וואָלטע, ווייל זיא אנגריפפע אויף דען שול-ראטה אונד אויף דיא יודען ענטהאלט. נרעגאָרינ אונד זיינע נעגאָסען שלונען דאריבער איינען זאָ היילאָזען לאָרם, דאס דיא בעראטהונג ניכט פארטגעזעטצט ווערדען קאָנגטע. אלס זיך דער לאָרם ענדליך לענ-טע, ערטהיילטע דער בירגערמייסטער דעם יודעג-פרעססער נרעגאָרינ, דעססען בעגעהטען ער אלס „אונאנשטאנדיג אונד שקאנדאלאָז" בעצייכנעטע, דען אָרדנונגס-רוף.

(דער וועלט-פערקעהר.) אים יאהרע 1889 בעשטאנדען אין דען לאָנדערן איירָפאס 89,400 פאָסט-אנשטאלטען, וועלכע 10,584 מילליאָנען פאָסטזענדונגען (דארונטער 4979 מילליאָנען בריעפע, 922 מילליאָנען פאָסטקארטען) בעפאָרדערטען. דיא נעזאמטצאהל דער אין דען לעטצטען יאהרען איזט דער נאנצען ערדע עקספעדירטען זענדונגען אונד אויף איבער 10,000 מילליאָנען בריעפזענדונגען אונד אויף אינבנגזאמטט 16,000 מילליאָנען פאָסטזענדונ-גען צו שאָטצען. טאָגליך בעווענטען זיך נאהעצו 44 מילליאָנען פאָסטזענדונגען אויף דער ערדע. אב-גזעזעהן פאָן דער נאָרד-אמעריקאנישען אוניאָן, וועלכע איבער רונד 58,000 פאָסט-אנשטאלטען פער-פינט. בעזיטצט דייטשלאנד דיא נראָססטע צאהל פאָן פאָסט-אנשטאלטען (אים יאהרע 1890: 24,970) אונד בעשאָפטיגט דאס נראָססטע פערזאָנאָל, 126,687 קאָפּפע, צום פאָסט- אונד טעלעגראפענ-דיענסט. בענעגנוואָרטיג צאָהלט איירָפאָא אלליין 37,649 שמאאטס-טעלעגראפענ-אנשטאלטען, וועלכע דעם אללגעמיינען פערקעהר נעאָפּפנעט זינד. עס ניבט אויף דער ערדע 85,000 טעלעגראפענ-אנשטאלטען, וועלכע טאָגליך דער בעפאָרדערונג פאָן רונד 826,000 טעלעגראממען זיך צו ווידמען האבען.

(איין מערקווירדיגעס רעצעפט.) אוים וויען ווירד בעריכטעט: אין דיא דיעזיגע אפאָטהעקע „צום היילינען נייסט" קאם פאָרגעכטערן אבענדס אין אלטער מאנן אונד איבעררייכטע איין שטיקק לייגוואנד. ערשטרונג פראגטע דער פראָווינ-זאָר, וואס דענן דער מאנן איינענגטליך ווינשע, וואָ-רויף דיעזער איינפאך ערוויעדערטע: „דיא מעדיצין!" דער פראָווינזאָר בליקקטע דיא לייגוואנד גענויער אן אונד ענטדעקקטע רייכטיג איין רעצעפט, דאס פאָן איינעם אורצעט מיט איינעם פיגזעל אונד גרינער פארבע אויף לייגוואנד — גענאמלט וואָרדען וואר. אום דיא נאָהערען אומשטאָנדע בעפראגט, ער-צאָהלטע דער מאנן, איין שילדער-מאלער, דאס זיינע

מאריא פוילאָונא אין דער טהאט אין דער גלייכען מאָאלעטע פראגנטע, וויא דיא קאיזערין; ער זאה, וויא זיינע געמאהלין פלאָטצליך דיא פארבע וועכזעלטע, אונד איהרע שוואכע זייטע קנגענעגד, זאגטע ער זיך אין זיינער צאָרטשלוכיגיט פיר דיא קאיזערין, דאס דיא נראָפּפרסטין ווירקליך נור זאָ געהאנדעלט האבען קאָנגטע, אום דיא קאיזערין צו פערלעגטען.

ער נאהם דאהער דען נרוסס זיינגס ברודערס וולאדי-מיר צום וכסליכען פעיערגינגען פאָנידראָאָשעוים, דער דיא סצענע בעאָבאכטעטע, זעהר קיהל אויף.

דער גלייכהייט דער טאָאלעטען האטטע אים נאנצען זאהלע אויפזוהען ערדענס.

מיט מיהע אידערע טהראָגען צוריקקאהלטנד, וואגדטע דיא צאָרען איהרער שוואָגערין דען ריקקען אונד זוכטע אין נעזעללשאפט אידערע אבערהאָפּפיכטערין, דער נאָאָפּ סטראָ-נאנאָוו, טראָכט פיר דיא עלילטעגע קאָנגונג.

דיא נוטע נראָפּין וואוסטע, דאס זיא יעמצט אידערע צינגע אונגעשאָהען לוף לאָסגען קאָנגטע.

„איך האבע דיא העסגענערין איממער פיר איינע אינ-טריגאנטין נעהאלטען," זאגטע דיא אלטע טאלאָ-שלאָגע, „אונד בין איבערצייגט, דאס זיא דיעזען שטייד נור אנגעגעב-טעלט האט, אום אָפּפענגליך צו בעווייזען, וויא וועניג זיא זיך אום דיא מיסגענגטע אידער מאיעסטאָט קומטע. . . נאטהליך, איזט דאָך נראָפּסטרטט וולאדימיר אין זאָ מאָ-מענט מאנן!"

„אָה, דאס ווירד ער ניכט לאנגע בלייבען," צוגטע דיא צאָרעווגא. „דיעזע שאקטאָלע אוגפיר-אָרדענטיס האט אונזערע נעהולד דען נאָדען אויסגעשלאגען. איך וועדע דעם צאָרען פאָרשטעללונגען מאכען, וויא אונשלקליך עס זיא, דאס דער נעמאהל איינער קרגטערין דיא עכטע אונד דעם קאיזערס זייא."

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

פרויא פלאָטצליך ערקראנקט זייא. ער האבע איינען ארצט נעהאָלט, דער אין רעצעפט שרייבען וואָללטע. אבער אין דער נאנצען וואָהנונג איזט קיין שטיקק-כען פאפיער, קיין טראָפּפכען טינטע אונד קיינע פע-דער צו פינדען נעווענזען. דער קויפמאנן אין דער נאסטע האטטע בעריימס זיין לאָקאל בעשלאָסען אונד דער דאָקטאָר וואר שאָן אונגעדולדיג נעוואָר-דען. דא האט דער שילדערמאלער קורצען פראָצעסס נעבאכט. ער האט דעם ארצט איינען האלבען פאָל-סטער-איבערצונג אונד איינען פייכטען פינזעל הינ-נעדאלטען אונד לאכענד האטטע זיך דער ארצט דער נאָטהרוענדיגקיט נעפינט אונד דאס רעצעפט, זאָ גוט עס עבען אונטער זאָלכען פערהאלטניסען גינג, ארוף דיא לייגוואנד נעבראכט. אונד דאס רע-צעפט וואר נאנץ נוט געשריבען אבער דאס ווירד אפאָטהעקער קאָנגטע דיא לאטייגישען וואָרטע מיהעלאָז אבלעזען אונד דיא אָרצנייא אנפערטיגען.

— דיעזער פאָרפאלל, דער זיך טהאטזאכלך עראייג-נעטע, עראוגנערט אין יענען בויער, דער אין איינע אפאָטהעקע איינע נאנצע וואָהנונגס-טהיר בראכטע, אויף וועלכע אין ארצט, אין ערמאנגעלונג פאָן פא-פיער, איין רעצעפט מיט קרייד געשריבען האטטע.

(נעגען דאס דועלל) זאָלל זיך יעמצט אין פאָריז אין פערען בילדען. אנלאס היעצו ניכט דער בעקאנגטע צווייקאמפּף צווישען דעם אנ-טיסעמיטישען מארקוז מאָרעה אונד דעם יודישען הויפטמאנן מאיער, וועלכער דועללירען מוססטע, טראָטצדעם זיין רעכטער ארם ניכט יעזונד וואר אונד אידהם איינע דער שווערסטען וואפפען אויפ-נעדרונגען וואורדע. דער אונגלייקקליכע הויפטמאנן האט אים דועלל דען טאָד נעפונדען, אבער זיין פאלל שיינט האצט צו פיהרען, דאסס דאס דועלל אין פראנקרייך נאנץ אויסהאָרע. אין פאריזער בלאטט מאכטע דען פאָרשלאג, איינען „פערען נעגען דאס דועלל" צו גרינדען אונד שרייבט: „אם טאגע, וואָ דיעזער פערען בעשטעגדע אונד אלס מיטגלידער דיא פאָרגעדמסטען לייטע דעם לאנדעס צאָהלען ווירדע, ווירד דאס דועלל אוך באלד צו דען אבער-לעבטען דינגען געהאָרען." — עס וואורדע בעריימט פיעלע פאריזער פערזאָנליכקייטען אום אידהרע מיי-נונג אבער דיא בעלדונג איינעס זאָלכען פעראיינס בעפראגט. דיא מייסטען ערקלאָרען זיך דאפיר, דאר-אונטער אוך דער אלס טיכטיגער פעכטער בעריהמ-טע באָאָן עספעלאָטא. דיעזער זאגטע: „דאס דועלל האטטע זיינען זינן צור צייט, אלס אללע וועלט איינען דענגען טרוג אונד זיך זיינער בעדיענטע. דאס דועלל געהאָרטע צור זיטטע איינער בעזאָגדערען קלאססע, דיא ניכט מעהר עקזיסטירט. הייטע, אין אונזערער נעזעללשאפט אבער, איזט דאס דועלל אין אונזינן. פריהער וואָרען דיא שאנצען דער גענ-נער גלייך, דאס דיא זינד דיא עס ניכט מעהר. אין עגנ-לאנד שאפפטע מאן דאס דועלל אב, אונד מאן האט נוט דאראן נעטהאן."

(דער טרוירינג אויסגאנג) איינעס ליעבעדספערהאלטניססעס ערדענט יעמצט אין וונ-נעדינג פיינליכעס אויפזוהען. דער יודישע נעריכטס-אדונגקט דר' לוצצאטטאָ, 28 יאהרע אלט, זוכטע דיא בעקאנגטשאפט אינעס פרייליכען באָסכ, וועלכע וואָהל אום 9 יאהרע אלטער אלס ער, אבער אייגע בעריהמטע שאָנהייט וואר. דאס פערהאלט-נים דויערטע אייגינג צייט, ביז עס דער יונגע מאנן פאָר אייגינגען מאנען לאָזען צו וואָללען ערקלאָרטע. דיעזע ערקלאָרונג ערבטשטערטע דיא האטע אין זעהר, דאס זיא אויף אידהרן געליעבטען צווייאָרע-וואָלווער-שיססע אבפייערטע, דורך וועלכע דערזעלבע לעבענסגעפאָהרליך פערוואונדעט וואור-דע. הייערויף טאָדטעטע זיא זיך זעלבסט דורך אייגען רעוואָלווער-שוסס אין דען מונד. אן דעם אויפקאָממען לוצצאטטאָס וויירד נעצווייפעלט.

(מענשענהאנדעל נאך קאָנסטאנ-טינאָפּעל). אונטער אויסשלוסס דער אָפּפענט-ליכקייט בעגאנען נעסטערן פאָר דען לעמבערגער נעשוואָרענען אין פיר 14 טאגע אבגערוימטער פראָ-צעסס נעגען אזיאָק שאָפּפערשטיין אונד 26 נעגאָסטען, וועלכע דעם פערברעכענס דער אָפּפענט-ליכען נעוואלטטהאטיגקייט דורך עגטפיהרונג אנגע-קלאגט זינד, ווייל זיא נעגען נוטע בעצאהלונג נאלי-צישע מאָדכען אונטער פערשיעדענען פאָרשפיע-

---

נעלונגען צור פאדרט נאך קאָנסטאנטינאָפּעל וואר-בען אונד דיעזע „וואאר" אין אונאנשטאָנדיגע דייזער אין קאָנסטאנטינאָפּעל פערקופטען. דיא אנקלאגע-שריפט בריגגט האארשטרייבענדע עגטהיללונגען אי-בער דאס טרייבען דיעזער נעזעללשאפט, וועלכע אידר שאנד-בעווערבע זייט אינער ריידע פאָן יאה-רען בעטרייב. ערסט פאָר איינינער צייט האט דיא טירקישע פאָליציא אין קאָנסטאנטינאָפּעל, אויף פערלאנגען דער אָבטערריכיט-אונגאריישען באָב-שאפט, זעצצונג נאָליצייש טאָדכען אום אלטער פאָן 18 ביז 23 יאהרען אוים דען האָנדען דאָרטיגער האָנד-לער בעפרייט אונד דער באָטשאפט צור ריקקבעפאָר-דערונג אין דיא הייטמאטה איבערגעבען.

(דיא כאָלערא אין בוראפעסט.) אין דען לעטצטען פיעראונדצוואנציג שטונדען זינד אין דער הויפטשטאדט 19 ערקראנקונגען אונד 13 טאָדעספאָללע אין כאָלערא פאָרגע קאָמטען.

דער גראָבסטע שקאנדאל.

דער וויעגער פרעדיגער דר' יעללינעק שרייבט אין דער „אָבטערדייכישען וואָכענשריפט" פאָלגענדעס:

וויא אין בליטצ-שטראהל אוים דען האָהען טוראָף דאס וואָרט אונזערעס קאיזערס אן דיא דעלעגירטען דר' ריכטער אונד פראָפעסאָר זיסס אין בוראפעסט ניכט בלאָס דיא געמיינען פיהרער, זאָנדערן אויך דיא האָכסטען שפיטצען דעס אנטי-סעמיטיסמוס. „דאס איזט איינע שאנדע פאָר דער נאנצען וועלט, דאס איזט אין שקאנדאל," זאָ ריעף דער מאָנאָרך אוים אין בעצוג אויף דיא שאָנדליכען אונד שקאנדאלאָזען פאָרגאנגען אים נידעדר-אָבטער-ריכישען לאנדטאגע. יאָ, דאס איזט איינע שאנדע פאָר דער נאנצען וועלט: וויינ, דיא רעזידענץ, נאנץ אָבטערריך ווערדען דורך דיא ראָההייט איינעס שניידער געשאָנדעט; דאס איזט אין שקאנדאל, וויא ער אויסערהאלב אָבטערריכס ניכט פאָרגע-קאָממען איזט. אין דער אנדערען האָלפטע דער מאָנאָרכיע, אין אונגארן, וואָרען זאָלכע פאָרגאָנגע, וויא ווער זיא אים נידעדר-אָבטערריכישען לאנדטאגע עלעבט האבען, אונמאָגליך. דער פראָזידענט דעס אונגארישען ריכטאגעס אונד דיא אונגארישע רעגיערונג ווירדען אייגען אונגאָרי-שען שניידער עדריקקען!

עס ניכט אבער נאָך אייגענגראָפערען שקאנדאל אין אָבטערריך, וועלכעס ניכט ענערגיש ענטגעגענגעטעטען ווירד. עס איזט דיא טהאטזאכע, דאס אויגטס ראָהלינג נאָך אימ-מער פראָפעסאָר אין דער פראגער אוניווערזי-טאט איזט! אין מאנן, דער אָפּפענגליך אין מיינ-אייזינער, פאָלטער, לינגער, אונגאָראגט געגאנגט ווירד, איזט מיטגליעד אייגער טהעאָלאָגישען פאקול-טאט אין אָבטערריך; נעבראנדמארקט מיט שאנ-דענדען אבצייכען דארף דיעזער מאנן אייגע לעהר-קאנצעל אין אָבטערריך בעטרעטען! וועלכען פער-דערבליכען אייגנלוס מום ער אויף דיא שטודירענדע יוגענד אויסאביען! דאס מינדעסטע, וואס ווער פאָן אייגעס פראָפעסאָר פערלאנגען קאָנגען, איזט, דאס ער ניכט אונווישענד גענוג אין דעם פאכע ערשיינע, וועל-כעס ער פאָרטראגט, אונד ראָהלינג אין פראג איזט עס! עס וואורדע אידהם פאָן פערשידענען זייטען אונד פאָן בערופענען מאָגנערן פאָר נעריכט נאכ-נעוויעזען; דאס ער דער העבראָישע אונד אראבאָישע טעקסטע ניכט אייגנאָל ריכטיג צו לעזען פער-שטעהט אונד דאס ער טראָטצדעם דיעזע טעקסטע מיסבריכט, אום אלס אנקלאָגער נעגען דיא יודען אויפצוטרעטען. איזט עס ניכט אין שקאנדאל, דאס אין זאלכער אינגאָראגט אלס אוניווערזיטאָטס-פראָפעסאָר ווירקען דארף? אין דייטשלאנד וואָרע אין פראָפעסאָר ראָהלינג דורכאוים אונמאָגליך. אייגע דייטשע אונגשריכטס-פערוואלטונג ווירד עס ניכט נעשטאטטען, דאס אין מאנן אן אייגער אוניווערזי-טאט לעהרע, וועלכער דעם מיינאיידס בעשולדיגט, דער פאָלשונג אונד דער לינגע נעגייעהרען אונד אלס אינגאָראגט פערשאפטטעט ווירד. אויך דיא פראָ-פעסאָרען אין דייטשלאנד ווירדען עס ניכט דולדען, דאס אין מאנן מיט דעם רופע ראָהלינגס אידהר קאָל-לעגע זייא. אין אסטערריך אבער נעשיעהט עס.

דער גראָבסטע שקאנדאל.

דער וויעגער פרעדיגער דר' יעללינעק שרייבט אין דער „אָבטערדייכישען וואָכענשריפט" פאָלגענדעס:

וויא אין בליטצ-שטראהל אוים דען האָהען טוראָף דאס וואָרט אונזערעס קאיזערס אן דיא דעלעגירטען דר' ריכטער אונד פראָפעסאָר זיסס אין בוראפעסט ניכט בלאָס דיא געמיינען פיהרער, זאָנדערן אויך דיא האָכסטען שפיטצען דעס אנטי-סעמיטיסמוס. „דאס איזט איינע שאנדע פאָר דער נאנצען וועלט; דאס איזט אין שקאנדאל," זאָ ריעף דער מאָנאָרך אוים אין בעצוג אויף דיא שאָנדליכען אונד שקאנדאלאָזען פאָרגאנגען אים נידעדר-אָבטער-ריכישען לאנדטאגע. יאָ, דאס איזט איינע שאנדע פאָר דער נאנצען וועלט; וויינ, דיא רעזידענץ, נאנץ אָבטערריך ווערדען דורך דיא ראָההייט איינעס שניידער געשאָנדעט; דאס איזט אין שקאנדאל, וויא ער אויסערהאלב אָבטערריכס ניכט פאָרגע-קאָממען איזט. אין דער אנדערען האָלפטע דער מאָנאָרכיע, אין אונגארן, וואָרען זאָלכע פאָרגאָנגע, וויא ווער זיא אים נידעדר-אָבטערריכישען לאנדטאגע עלעבט האבען, אונמאָגליך. דער פראָזידענט דעס אונגארישען ריכטאגעס אונד דיא אונגארישע רעגיערונג ווירדען אייגען אונגאָרי-שען שניידער עדריקקען!

עס ניכט אבער נאָך אייגענגראָפערען שקאנדאל אין אָבטערריך, וועלכעס ניכט ענערגיש ענטגעגענגעטעטען ווירד. עס איזט דיא טהאטזאכע, דאס אויגטס ראָהלינג נאָך אימ-מער פראָפעסאָר אין דער פראגער אוניווערזי-טאט איזט! אין מאנן, דער אָפּפענגליך אין מיינ-אייזינער, פאָלטער, לינגער, אונגאָראגט געגאנגט ווירד, איזט מיטגליעד אייגער טהעאָלאָגישען פאקול-טאט אין אָבטערריך; נעבראנדמארקט מיט שאנ-דענדען אבצייכען דארף דיעזער מאנן אייגע לעהר-קאנצעל אין אָבטערריך בעטרעטען! וועלכען פער-דערבליכען אייגנלוס מום ער אויף דיא שטודירענדע יוגענד אויסאביען! דאס מינדעסטע, וואס ווער פאָן אייגעס פראָפעסאָר פערלאנגען קאָנגען, איזט, דאס ער ניכט אונווישענד גענוג אין דעם פאכע ערשיינע, וועל-כעס ער פאָרטראגט, אונד ראָהלינג אין פראג איזט עס! עס וואורדע אידהם פאָן פערשידענען זייטען אונד פאָן בערופענען מאָגנערן פאָר נעריכט נאכ-נעוויעזען; דאס ער דער העבראָישע אונד אראבאָישע טעקסטע ניכט אייגנאָל ריכטיג צו לעזען פער-שטעהט אונד דאס ער טראָטצדעם דיעזע טעקסטע מיסבריכט, אום אלס אנקלאָגער נעגען דיא יודען אויפצוטרעטען. איזט עס ניכט אין שקאנדאל, דאס אין זאלכער אינגאָראגט אלס אוניווערזיטאָטס-פראָפעסאָר ווירקען דארף? אין דייטשלאנד וואָרע אין פראָפעסאָר ראָהלינג דורכאוים אונמאָגליך. אייגע דייטשע אונגשריכטס-פערוואלטונג ווירד עס ניכט נעשטאטטען, דאס אין מאנן אן אייגער אוניווערזי-טאט לעהרע, וועלכער דעם מיינאיידס בעשולדיגט, דער פאָלשונג אונד דער לינגע נעגייעהרען אונד אלס אינגאָראגט פערשאפטטעט ווירד. אויך דיא פראָ-פעסאָרען אין דייטשלאנד ווירדען עס ניכט דולדען, דאס אין מאנן מיט דעם רופע ראָהלינגס אידהר קאָל-לעגע זייא. אין אסטערריך אבער נעשיעהט עס.

פאָלגצאָג דרייא האַמער-שלאָגע אונד שפּראַך דאַ-ביא דען פּזאַלם-ווערז: „דיעזער שטיין, דער פאָן דען בויא-ליטען פערוואָרפען וואורדע, וואורדע צום עקקשטיין.“ (אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.)

(באַראָן אַלבערט ראָטהשילד) האַמ-טע אַם זאָנגטאַג פאָרמיטטאָגס אין וויען אַינע צווייטשטונדינע אונטערredונג מיט דעם פאָנאַנזיכ-שען פינאַנצ-מיניסטער דר׳ שטיינבאַך, וועלכע זיך אויף דיא צור וואַלוטאַ-רעגולירונג נאָכזאַ-גען שריטטע בעצאָג.

(געגען דיא נעזעטצ-ענטווירפע טשאַקיס אונד סילאַרים) נאָמלך געגען דיא ציוויל-מאַטריקעלן) געגען דיא רעציפּירונג דער יידישען קאָנפעסיאָן אונד געגען דיא אַינפיהרונג דער ציוויל-עהע, בערייטעט זיך אים אָבער-הויזע אַיינע מאָכטיגע אָפּפאָזיציאָן פאָר. דיא זאָגאַר זאָ וויט געהען ווילל, דען ביידען געגאַנגענען מיניסטערן דאַס מיסטרויען אויסצו-דריקקען, אום זיא צו שטירצען. וויא דאַס דיעזיגע קלעריקאַלע בלאַטט „מאַזיאַר אַללאָם“ בעריכטעט, פינדעט דיעסבעצייכנליך צווישען דען קאַטהאָלישען פיהרערן דעם מאַנגאַטענהויזעס אין לעבהאַפטער בריעפ-וועכסעל שטאַטט.

(באַראָן הירש פיר דיא אָפּפער דער כאָלעראַ.) דורך זיינע בודאַפעסטער פער-טרעטערין, פרויא בישיט ין, האַט דער עדלע באַ-ראָן מאָריץ הירש דען בעטראַג פאָן דרייטויזענד גולדען צור פערהיילונג אַן דיעזיגען הויפטשטאָד-טישען הויזערער אַנגעוויזען, וועלכע דורך דיא כאָלעראַ-מאַסרעגעלן האַרט בעטראָפען וואורדען. דען הויזערען וואורדע היער נאָמלך פיר דיא דויער דער כאָלעראַ דאָס האַנדעלן מיט אַלטען זאַכען פער-באָטען, וואָדורך זיא אַידערעס ערוועגרבעס בערויבט זינד. — „פעסטער ללאָד“ שרייבט אויס דיעזעם אַנ-לאַסס פאָלגענדעס: „קיין לאָב וואָרע גענינגענד, אום דיעזע דעם עדעלסטען הערצען ענטשפרינגענדע גאַבע ענטשפרעכענד צו קוויטשטיען. מיט דיעזער שפּענדע האַט זיך אַבער דער עדעלהערציגע מענ-שענפריינד ניכט בענגינגס, דענן ווער פערראַטהען נור אין שטאַדט-בעקאַנגטעס נעהיימניס, ווענן ווער יעמצט קאָנגטאַטירן, דאַס אין ניכט ווענינער אַלס פינף בודאַפעסטער פאָלקס-קיכען דיא אַרמען אונד עלענדען אויס דען פאָן באַראָן הירש דער פרוא בישטין צור פערפיגונג בעשטעלל-טען סוממען טאַג אום טאַג געשפּייזט ווערדען. דיעזע נייען צייגניסס פאָן עדעלמטהיגער זימפּאַטהיע, וועלכע באַראָן הירש אונזערער הויפט-שטאַדט אין שווערען צייטלייפטען ניבט, ווערדען נור דאַצו ביטראָגען, דיא אַללגעמיינע פערעהרונג פיר דיעזען זעלטענען מאַנן צו שטיינערן.“

(איבער דיא תלמוד תורה-שולע אין נייהייזעל) ווירד אונס פאָן דאָרט פאָל-גענדעס בעריכטעט: „שטיללע אונד אינטענזיוו, וויא דיא תורה זעלבסט, ווירקט דיא תלמוד-תורה-שולע דאַס זיעבענטע יאהר אַם היעזיגען פלאַטצע, דער דורך זיין גרינדליכעס פאַכווויסענע אים תלמוד ריהטליכסט בעקאַנגטע מוהר״ר דוד טרייהאַפט נ״י האַט אַנלאַסלעך דער יינגסטען יאהרעס-פריפונג איין גלאַנצענדעס רעזולטאַט ביא זיינען צאָגלינגען אַן דען טאַג געלעגט, וואַס הרה״ג מוהר״ר יוסף מאיר טינערמאַנן נ״י, אַלס דירעקטאָר דער גענאַנג-טען שולע, גערנע אויף וואונס בעשטאַטטיגט. פערנער ווירד היער אויך דאַפיר געוואָרנט, דאַס דיא בעטרעפפענדען בחורים אַלליאַהרליך פריפונג אויס דען גענגנשטאַנדען דער בירגערשולע אַבלעגען, וואַס דורך דען אומשטאַנד עדלייכטערט ווירד, דאַס דער דירעקטאָר דער היעזיגען בירגערשולע איין יחיד איזט אונד אין יעדער בעצייהונג דען בחורים בע-גינסטיגונגען איינרייטט. דעל הטוב יזכר הגביר המפורסם מוהר״ר ליב שפּיטצער נ״י, דער אַללעס מאַגליכע פיר דאַס געדייהען דיעזער ווירדיגען אַנ-שטאַלט ליייסטעט. ניכט מינדער זאָלל פאָללעס לאָב אויך דען אַבריגען מיטגליעדערן דער היעזיגען אָר-טהאָדאָקסען געמיינדע געצאָללט ווערדען, וועלכע דיא בחורים נאַך קראָפּסטען מאַטעריעלל אונטער-שטטצען. עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.“

(אויס נייטרא) ווירד אונס מיטגעטהיילט, דאַס אַם שמיני עצרת אין דער דאָרטיגען סינאַגאָגע אין בערלינער סעמינאַריסט, נאַמענס ווילהעלם לינק, „צום טראָטצע דער אָרטהאָדאָקסיע“ אַיינע פרעדיגט היעלט. זאַמטליכע אָרטהאָדאָקסען מיט-גליעדער דער נעמיינדע זינד דיעזער פרעדיגט פערג-עבליעבען. דיא פאָרבעריישונגען צו דיעזער פרעדיגט זינד זייטענס דעם פאָרשטאַנדעס זאָ געהיים אונד זאָ שנעלל בעווערקשטעללינט וואָרדען, דאַס דען אָרטהאָדאָקסען קיינע צייט בליעב, דאַנגעגען שריטטע צו אונטערגעהטען.

(טאָדעספאַלל.) אין פראַג איזט אַם זאָנגטאַג דער אָריענטאַליסט אונד אוניווערזיטאַטס-פּראָפעסאָר דר׳ קאַמפּף אים אַלטער פאָן 78 יאהרען געשטאָרבען. ער וואַר זייט דעם יאהרע 1842 מיטגליעד דעס פראַגער ראַבינאַטס אונד וואורדע פאָן זיינער מאַעסטאָט דער פערלייהונג דעס טיטעלס „רעגיערונגס-ראַטה“ אויסגעצייכנעט.

(איין וואהרער קאַמפּפער פיר דיא פרייהייט) איזט אַם פערגאַנגענען זאָנגטאַג אין אַראַד אים אַלטער פאָן 81 יאהרען געשטאָר-בען. עס איזט דעם דער אַלס פאָלקס-רעדנער אויס דעם אונגאַרישען פרייהייטס-קאַמפּפע בעקאַנג-טע יאָהאַנן בעסע אויס סענדראָ (באַראָדער קאָמטאַט.) אין דען רעוואָלוציאָנס-יאהרען וואַר ער נאַכסט קאָשוטה דער בעקאַנגטעסטע אונד בעליעב-טעסטע פאָלקס-רעדנער אין אונגאַרן. ער וואַר עס, דער מיט דער פאָן אַיהם אַנגעאייפערטען קאָמאָרנער בעפאָלקערונג דען אַיבערגאַנג דער קראָאַטען אַיבער דיא דאָנויא פעראַיטעלטע. ער וואַוסטע מיט זיינען רעדען אַיינע מאָכטיגע ווירקונג אויף דאַס פאָלק אויסצואַיבען. אַלס אים יאהרע 1848 דער פאַנאַטיזיר-טע פאָבעל אין נראַן (וואָ בעסע דעפּוטירטער וואַר) דיא הייזער דער יודען אין בראַנד צו שטעקקען אונד צו פלינדערן בענאַנ, דא שטעללטע זיך בעסע דער אויפגערעגטען מענ-גע ענטגעגען אונד ערקלאָרטע, דאַס מאַן נור אַיבער זיינע לייכע הינווענד צו דען יודען געלאַנגען ווערדע. בעסע וואוסטע דיא לייטע מיט זיינען רעדען שטונדענלאַנג אויפצוהאַל-טען, ביז ענדליך דאַס מיליטאָר דען בעדראָהנטען יודען צו הילפע קאַם. פאָן 1848 ביז 1869 וואַר ער דער אַבגעאָרדנעטע דער שטאַדט נראַן, טראָטצדעם דער פירסט-פרימאַס שטעסט זיינע וואהל צו פער-אייטעלן טראַכטעטע, אונד צוואַר ווייל בעסע אַיינער דער אַלטעסטען אונגאַרישען פרייטוירער וואַר. נאָך דעם פרייהייטס-קאַמפּפע פערבראַכטע ער אַיינע גערוימע צייט אין געפאַנגענשאַפט אונד אונטער-דעסען צערשפּליטטערטע זיך זיין אַיינסט בעדיי-טענדעס, אויף אַנדערטהאַלב מיללאָאָנען געשאַטט-טעס פערמאָגען, זאָ דאַס בעסע זיינע אַלטען טאַגע אין גראַסער דירפטיגקייט פערבראַכטע.

(אים וויעגער געמיינדעראַטהע) האַבען געסטערן דיא אַנטיסעמיטען וויעדער אַיינע שפּעקטאַקעל-סצענע אויפגעפירט. אַנטיסעמיט גרענאָרין האַטטע אַיינע שריפטליכע אַנטער-פעללאַציאָן איינגעראַבט, וועלכע בירגערמייסטער פריקס ניכט צור פערלעזונג בריגגען לאַסען ווערדען. דיעזע שריפט איזט אַן אַלטער פאָן אַיין אַלטע אַנטיסעמיטישע אַנגעלעגענהייט, וועלכע אין דיעזע אַלטע אַנגעלעגענהייט אַיין אַלטער אַנטיסעמיט אין שווערען צייטלייפטען ניבט, ווערדען נור דאַצו ביטראָגען, דיא אַללגעמיינע פערעהרונג פיר דיעזען זעלטענען מאַנן צו שטיינערן.“

(איבער דיא תלמוד תורה-שולע אין נייהייזעל) ווירד אונס פאָן דאָרט פאָל-גענדעס בעריכטעט: „שטיללע אונד אינטענזיוו, וויא דיא תורה זעלבסט, ווירקט דיא תלמוד-תורה-שולע דאַס זיעבענטע יאהר אַם היעזיגען פלאַטצע, דער דורך זיין גרינדליכעס פאַכווויסענע אים תלמוד ריהטליכסט בעקאַנגטע מוהר״ר דוד טרייהאַפט נ״י האַט אַנלאַסלעך דער יינגסטען יאהרעס-פריפונג אַיין גלאַנצענדעס רעזולטאַט ביא זיינען צאָגלינגען אַן דען טאַג געלעגט, וואַס הרה״ג מוהר״ר יוסף מאיר טינערמאַנן נ״י, אַלס דירעקטאָר דער גענאַנג-טען שולע, גערנע אויף וואונס בעשטאַטטיגט. פערנער ווירד היער אויך דאַפיר געוואָרנט, דאַס דיא בעטרעפפענדען בחורים אַלליאַהרליך פריפונג אויס דען גענגנשטאַנדען דער בירגערשולע אַבלעגען, וואַס דורך דען אומשטאַנד עדלייכטערט ווירד, דאַס דער דירעקטאָר דער היעזיגען בירגערשולע אַיין יחיד איזט אונד אין יעדער בעצייהונג דען בחורים בע-גינסטיגונגען איינרייטט. דעל הטוב יזכר הגביר המפורסם מוהר״ר ליב שפּיטצער נ״י, דער אַללעס מאַגליכע פיר דאַס געדייהען דיעזער ווירדיגען אַנ-שטאַלט ליייסטעט. ניכט מינדער זאָלל פאָללעס לאָב אויך דען אַבריגען מיטגליעדערן דער היעזיגען אָר-טהאָדאָקסען געמיינדע געצאָללט ווערדען, וועלכע דיא בחורים נאַך קראָפּסטען מאַטעריעלל אונטער-שטטצען. עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.“

(אויס נייטרא) ווירד אונס מיטגעטהיילט, דאַס אַם שמיני עצרת אין דער דאָרטיגען סינאַגאָגע אין בערלינער סעמינאַריסט, נאַמענס ווילהעלם לינק, „צום טראָטצע דער אָרטהאָדאָקסיע“ אַיינע פרעדיגט היעלט. זאַמטליכע אָרטהאָדאָקסען מיט-גליעדער דער נעמיינדע זינד דיעזער פרעדיגט פערג-עבליעבען. דיא פאָרבעריישונגען צו דיעזער פרעדיגט זינד זייטענס דעם פאָרשטאַנדעס זאָ געהיים אונד זאָ שנעלל בעווערקשטעללינט וואָרדען, דאַס דען אָרטהאָדאָקסען קיינע צייט בליעב, דאַנגעגען שריטטע צו אונטערגעהטען.

(טאָדעספאַלל.) אין פראַג איזט אַם זאָנגטאַג דער אָריענטאַליסט אונד אוניווערזיטאַטס-

---

דער צאר אין אנגסט אונד פּרכט.

(ראָמאַן אויס דעם הייטיגען לעבען רוסלאַנדס.)

(נאַך איינעם ראָמאַן פאָן לעאָ ס׳ ריינהאָלד.)

(67. פאָרטעצונג.)

געלאָגען פאָלגטע אים; באַראָן קאָרעפּף איילטע דיא טרעפּפע הינאַב אויר פערשוואַנד אים דונקעל דעם נעזוא-נאַססגעס. ביא דער ביקקע עסטע טראָף ער מיט געלעלאָן צוזאַממען.

אין פלינגענדען וואָרטען טהיילטע ער דאָרט זיינעם פריינדע דיא געפאַהר מיט. געלעלאָן ערציטטערטע; דאַנ אַבער זיך ראַש פאַסענד, זאַגטע ער מיט אַיבערלעגענער רוהע:

„קאָמם! . . . לאַסס אונס דאָרטהין אַיילען, זוּ אונזער פלאַטען איזט . . . אויף, אין דיא אייזאַקס-קירכע! . . . .

גראָפּפּס אַלעקסי אַלעקסי האַטטע מיט פערוואונדערונג גע-זעהען, וויא באַראָן קאָרעפּף פאָר אים קערפּר געמאַכט האַטטע.

ער וואַרטעטע אַיינע מינוטען אים שפּיעל-באַלאָן, דאָך אַלס קאָרעפּף ניכט צוריקקאַם, וואַרטעט ער זיך, זעהר צופריעדען, ווייל דער דעם פעסט-זאַאַלע צו, זעהר פערגעגען איבערלעגענע, וויא ער דאַס פערלאָסטליכע בענעהמען דעם באַ-ראָן, דען, וויא ער דאַכטע, נור דיא פירכט פאָר אַיינער בע-געגענע צוריקקגעהאַלטען האַטטע, בעמיי געגענאַיבער צור שפּראַכע בריגגען זאָללע.

„דיינע ליכקייט?“ זאַגטע אַלעקסאַנדער מיט אונבעהאַגען „מיין הערר מיניסטער, וועגן דיא וויסטען, וויא דיינגליך עס פיר דאַס וואָהל דעם לאַנדעס וואָרע, וועגן אַך אַיינגע אַיינגע בליקקע רוהע פינדען קאָנגטע! . . . . אַיבערגעגען זיא קאָנגען געפערדען, אַך בין נאַנגע אָהר.“

„דער נאָטהשטאַנד אין דען דאָנ-פּראָווינצען,“ וואָללטע דורכאַוּאָ געשאַטטאַסס בעגינגען, אַבער דיא קאַיזערין אונ-טערבראַך איהן אונגעהאַלטען:

„וועלכע געשאַפקלאָוגקייט! ריעף זיא, אויף אַיינעם האָף פעסטע פאָן דער-ליא דענגען עדען צו וואָללען! מערקען זיא זיך עס, הערר מיניסטער, יעטצט ניבט אים אונזערעס ייכע קיינען נאָטששאַטץ.“

„אַך האַבע,“ פּוהר דיא קאַיזערין פאָרט, „עדסס הייטע אים רעגיערונגס-אנגיינער נעלעזען, דאַס דיא דאָנשיען בויערן דאַס מעהל, דאַס דער נובערנאָר איהנען אין אונזערעס אויס-טראַגע ביינאַהע אונגעגנאַדעלטליך צו ליעפערן בעריים וואַר, צוריקקגעוויעזען האַבען.“

„ווייל עס נאַנץ אונגעגעסבאַר וואַר,“ וואָללטע מינס-טער דורכאַוּאָ בעמערקען, אַבער ער פערשלוקקטע דיעזען גערענקען, דענן דיא קאַיזערין האַטטע זיך פאָן איהם אַבגע-ווענדעט.

מיט דייטליך וואַהרנעהמבאַרער אויפגעגונג ערגריפּ זיא דען אַרם איהרעס נעמאַהלס, איהם צוזאָלסטערנד:

„אַך — זעהען זיא דיא קוהנהייט איהרער שוואָגערין! . . . דיעזעלבע שאַאַלטעטע, דיעזעלבע וויא אַך, . . . זעהען זיא דיא באַזאָהיס דיעזער פראָטעסטאַנטישען שלאַגע, דיא מיר יעדע פריידע פערגאָללען וויללל.“

דער צאר בעמערקטע אינדעסס מיט ערשטוינען, דאַס

ביא זיינער ריקקעהר אין דען גראָססען זאַאַל אַעפּפּיגע איהן דער פעסט-טויש, דער דיא אַנקנאָפּפּ איהרער מאַעסטאַטען אַנקנדיגטע.

דיא קאַיזערין האַטטע עס הייטע קוים ערוואַרטען קאָ-נען, זיך דעם האָף צו צייגען.

מעהר אַלס אַיינמאַל האַטטע צאַר אַלעקסאַנדער נעלאַבעלט איבער דען שטאָלץ, מיט דעם זיא דען עפּפּעקט אַהרעס נייען באַללקליידעס אים שפּיעגעל בעטראַכטעטע.

דער קאָבּפּרינץ אַיילטע זיינען קאַיזערליכען עלטערן צור בעגרייסונג עגגעגען.

„אַך, עקסעללענץ דורכאַוּאָ,“ שפּראַך דער קאַיזער דען מיניסטער דעם אַנגעגען אַן. „זעהט מאַן זיא אויך ענדליך אויף אַיינעס אונזערער פעסטע . . . .“

„אַך פעהלטע הייטע צור בעריכטערשטאַטטונג,“ שפּראַך מיט אַיינער מעפּגען פערבינדונג דער מיניסטער, „דא מיינע ריקק-ריזע אים דען פראָווינצען אַיינע פערשאַפטונג צו פּוהר. דא דאַכטע אויך, עס וועדע אַיינער מאַעסטאַט נעגעהם זיין, נאָך הייטע עטוואס אַנדער מיינע ריזע צו עפאַהרען. דעסהאַלב ערשיען אויך אויך צום האָף-פעסטע.“

דער קאַיזער צוקקטע נעהאָוּאָ דיא אַכסעלן.

„דיא בעריכט-ערשטאַטטונג! . . . הם, אויך האָפּפּטע, וועגענגעמען אים פעכטאַאַל פאָן דען געשאַפטען פערשאַנט צו בליבען.“

„וויא איינע מאַעסטאַט צו וויסען גערוהען,“ פערזעטצטע דער מיניסטער; „אַך ווערדע מאַגען דער דייגליכקייט דעס גענגענשטאַנדס אויף אַיינע בעסטערע גלעגענהייט צו וואַרטען פערשטעהען.“

באָהמען געגען דען דרייבונד?

— איז דער אָסטערריישישען דעלעגאַציאָן. —

איין טהייל דעס טשעכישען פאָלקעס האָט נאָר אָנגעדרבאַרע ווינשע, דיא אַבער גלייכגילטיגע־ווייזע נור אָנגענאַנטען „פּראַמטע ווינשע" בלייבען, נאָט־ליך זאָלכע, דיא גיעבטאָלס אין ערפילגונג געהען קאָנען. צו דיעזען ווינשען געהאָרען: דיא דיקגקעטע פריינדשאַפט צווישען אָסטערריך־אונגארן אונד רוסלאַנד, דיא פעראייניגונג אָסטערריכס אונד אונגארן צו איינעם שטאַאטע מיט איינער רעגיערונג אונד שליעסליך דאס אויפהאָרען דעס דרייבונדעס.

דיעזען שטערצען זיינער געזינגונגס־גענאָסען האָט דער טשעכישע דעלעגירטע איים אין דער פאָרגעסטרייגען זיטצונג דער אָסטערריכישען דעלעגאַציאָן אויסדרוקק פערליעהען. ביי אַ דער בעראַטהונג איבער דען „פאָרשלאַג דעס געמיינזאַמען מיניסטעריומס דעס אויסוואַרטיגען" היעלט הערר איים איינע לאַנגע רעדע, דערען קורצער זינן פאָלגענדער איזט:

„דיא דעלעגאַציאָן איזט בלאָס אין אויסשוסס דעס רייכסראַטהעס. דאס באָהמישע פאָלק האַלט אַבער דען רייכסראַטה ניכט פיר זיינע וואהרע פערטרעטונג, זאָוויא עס אויך דען דואַליזמוס (דיא צוויפאַכע, געזאָנדערטע רעגיערונג אָסטערריכס אונד אונגארן) ניכט אַלס אַבשלוסס דער פעראַפּסאַנגס־ענטוווקקעלונג אַנערקענט. ווער זינד היער נאָטע אין דער אונגאַרישען הויפטשטאַדט, אונד דאַ איך דיא פפליכט דעס נאָטעס צו האָך האַלטע, ווילל איך היער דען דואַליזמוס ניכט וויטער קריטיזירען. — אין דער אויסוואַרטיגען פאָליטיק טום אויך דער ניטט דעס פאָלקעס בעפראַגט ווערדען. ווער זינד יא פיר דיא ערהאַלטונג דעס פריע־דענס, דאָך מיססען היעצו דיא ריכטיגען מיטטעל געוואָהלט ווערדען. מאַן לאָבט דען דרייבונד אַלס איינציגעס וואונדערמיטטעל; אַבער דיא ניכט־דייטשען פאָלקער האַבען זעהר שטאַרקע „צווייפעל בע־צינליך דער וואונדערבאַרען איינעגנאַשאַפטען דעס דרייבונדעס. וואָרום שטערבט אָסטערריך ניכט איין בעססער־עס האַנדעלס־פאָליטישעס פערהאַלטניסס צו רוסלאַנד אַן?

רעדנער איבערגעהט דאַנן אויף איינע קריטיק דעס בינדניססעס צווישען אָסטערריך־אונגארן אונד דייטשלאַנד אונד זאַגט: „דיא פריינדשאַפטען אונד בינדניססע מיט פריססען האַבען אָסטערריך איממער שלעכט אַנגעשלאַגען. וואָ איזט דענן דער פאָרטהייל דיעזעס בינדניססעס פיר אָסטערריך? דער דרייבונד האַט אונס אייגען אונגעהייערע מיליטאַר־לאַסט אויפגעבירדעט. אַללע אָפּפער דער דאַרונטער שיער צו־אַממענבערבעגדען פאָלקער שיינען אין בערלין נאָך ניכט צו געגינען; מאַן פערלאַנגט דאָרט וויעדער דרינגענד פאָן אונס דיא פערמעהרונג אונזערער שטרייטקראַפטען זאָאַר אום אייגע האַלבע מיליאָן. דיא מיליטאַרישען לאַסטען צערשטאַמפּפען דיא זאַאַ־טען דעס פייעדעגס אונד פערניכטען דיא זענגגענען דעסזעלבען. אויף דיעזע וויזע האַט דער דרייבונד, דער אין פריעדענסבונד זיין זאָאַל, פאַסט דיעזעלבען שאַדען פיר אונס וויא אין שווערער קריעג. אָסטערריך האַטטע קיינען קריעג צו בעפירכטען, ווענן עס זיינע אייגענע פאָליטיק בעפאָלגען ווירדע. ווער קאָנען ניכט אינזעהען, וואַרום אָסטערריך ביי אַ זיינער פריעדליכען נאַטור דיא געפאַהר טהיילען זאָאַל, וועלכע אייגע וועלטמאַכט־שטעלונג איממער מיט זיך ברינגט. דיעזע געפאַהר איזט ביי אַ דייטשלאַנד אייגע דאָפּפעלטע, ווייל דאַסזעלבע פאָן דער רוס־לאַנד אונד פאָן פראַנקרייך אנגרייפפע צו ער־וואַרטען האַט!"

נאָך איינער בעשפּרעכונג דעס בינדניססעס מיט איטאַליען מיינט רעדנער: „אָסטערריך האַט זיך זאָוואָהל פראַנקרייך אַלס רוסלאַנד ענטפרעמ־דעט אונד בעפינדעט זיך אין אייגער פעראייניגונג מיט שטאַאטען (דייטשלאַנד אונד איטאַליען), דיא אויף קאָמטען אָסטערריכס נראָאָס געוואָרדען זינד. דאַס באָהמישע פאָלק איזט געגען דיעזעס בינדניסס, אין פריינדשאַפטליכעס פערהאַלטניסס אָסטערריכס צו רוסלאַנד לייגנט אים אינטערעסס אונזערעס רייכעס אונד אַללער פאָלקער דעזעלבען, וואָוויא אונזערעס הערשער־הויזעס זעלבסט. איין קריעג מיט רוסלאַנד קאָנגטט אָסטערריך נור אונדהייל בריינ־גען. איס דעס געשפאַנגטען פערהאַלטניסס צווישען אָסטערריך אונד רוסלאַנד האַט איממער נור פריסען דען פאָרטהייל געצאָגען. אָסטער־ריך זאָללטע זיך אין דיא פאָליטיק דער באַלקאַנ־האַלבאינזעל ניכט מענגען אונד עס האַטטע אויך באָהמען אונד דיא הערצעגאָווינא ניכט בעזעטצען זאָללען.

דעלעגירטער איים שליעסט זיינע רעדע מיט פאָלגענדען וואָרטען:

„אונזערער אנגעגרסטען איבערצייגונג נאָך איזט אונזערע אויסוואַרטיגע פאָליטיק איי־גע געפאַהרפאָללע; אום נון געגען דיעזעלבע פאָר אַללער וועלט צו פראָבעסטירען, ערקלאָרען וויר, מיינע געזינגונגס־גענאָסען אונד אויך, אונס אַלס זיינער מאַיעסטאַט אונזערעס קאַיזערס אונד

„דאָך וואָהל!" שפּראַך היה „ווענן ער אויך קיין זאָ שטרענגגעס האַט. אַלליין איך קאָנטע דיר ערווידערן, היער קענגט מאַן דען פרידלענג ניכט, יא ניכט דען הים־מעל. מאַן איזט דיער שאָן פּאָה, ווענן זיך דער באַדען מיט איינעס פריישען גרין בעקליידעס, צווישען וועלכעס שפּאַרליך קליינע בלומכען צערשטרייט זינד, אונד דאַרביבער ציעהען זיך גרוויע דיענסטע הין, דיא איך איינען הומעלע בעדייטונג, אין שפּאַנינען אבער אונטאַפּאַטס אין געוואָלבע פאָם טיפּע־סטען, גלאַנצענדסטען בלוטע דאס עדדיזיך, דאס זיך מיט דען שטראַאַטענדסטען געוואָכסען, מיט דען פראַכטפאָללסטען בלי־מחען בעדעקקט האַט. אונד אין דיעזעס הערליכען לאַנדע לעבען פּראָהע מענשען אין פריעדליכער איינטראַכט, אין איינער געזעללינקייט, דיא קיינע דעלינאַגס־פערשיעדענהייט שטאָרט, וואָהרענד היער דיא טריבע לוסט דאס געמיטה פערדיסטערט אונד דער מענש זיינען בוידער, דער דיא נאָטע־הייט אויף אנדערע וויזע פערהרט, האַסטט אונד אנפינדעט, אונד צו איינער וואהרזינגגען וואַהסט געוויזע, דיא פרידס־בארסטע צערשטאָרונג וויא איינען געדערבטען דייז פרייזס."

„ווער האַבען עס גיע אנדערס פאָר אונס געזעהען," זאָג־טע דהסה, „ווער גלייבען, דאַס מיססע זאָ זיין, אַבער איך מוסס דיעזע אונזווירדיגע בענעגגונג, דער יעדער יודע היער אונטערזאָכען וויזע, עטוואַס אונבעגרעפליכעס געזעהען זיין, וויא האַבט איהר איך גון דאַרין פינדען קאָנגען?"

„קינד," עדווידערטע היה, „פיר איינע פרייא, דיא איה־רען נאַטטען ליעבט, איזט איהר הויז דיא וועלט. האַטטע איך מיך נאָך איינעס אומגאַנגע מיט דען נאָטטען דעס רייכעס געזעהען, וויא איך איהן אין מיינער הייאַמאַט גענאָסס, זאָ ווידע מיך דיא צוזיקקיזונגס פעללייכט נעקראָנקט האַבען,

אַבער איך האַטטע זיא דאַנן איך פערדיענט; דענן דער זינן איינער פרייא זאָלל ניכט אויף געגיסטע בעריכטעס זיין. איין נעשפּראַך מיט מיינעס מאַנגע האַטטע פיר מיך מעהר וועהרטה, אַלס דאַס פלאַכע נעשוואַטען מיט לייטען, דיא זיך ווענגען איהרער צופאַללינען שטעללונג איבער אונס עראַהבען דינקען אונד יאָסטעס פריינדע נאַהמען מיך זאָ וואָהלוואָללענד אויף שוטין פיר רעלינאָן, אין עגנ אַן אונס אַן, דאַס ווער נור איינע פאַמיליע בולדעטען. ווער ביי איינטראַכט אונד ליעבע אים הויזע אונד אים בעזיטץ טייער פריינדע נאָך ווינשען קאָנען, מיט פאָרגעהמען אין בעריהרונג צו קאָממען, וויים ניכט, וואַס וואַהרעס גליקק איזט."

„אַי," מוטטער וואַרנטע מלכה שעריצענד, „היטע דיינע צונגע, נעדענקע, מיט וועס דוא זאָ שפּרעכסט."

„דאָך איך דאַס אין דהסהס גענעגנוואַרט ניכט איפסערן?" פראַגטע דיא מוטטער לאַכעלנד.

„עס שיינט," אנטוואָרטעטע יענע, „דוא האַסט פערגעס־סען, ווער יעמעס זאָ פליססען אויהר הויז בעזוכט: איין בריסט, איין רישטער, איין מאַנן פאָן נראָססער בעדייטונג אין יאָרק, עס איזט שאָן פאָן איהר, דאַס זיא דאַדורך ניכט שאַפלין גע־וואָרדען איזט, צו אונס צו קאָממען."

„דוא מיינסט שאַטאָנאָן," דריעט דהסה לאַכענד. „דוא בעגיריעסט מיך אום דיעזע עהרע."

„בילדע דיר נור ניכט צו פיעל איין," ענטגעגנעטע מלכה; „ער האַט אויך אונס בעזוכט."

„וויא אָפּ אַבער?" נעקקעט יענע. „איינמאַל! דאַנן קאַם ער ניכט וויידער."

„נאַטירליך," אנטוואָרטעטע מלכה, „מיינע קראַנקהייט האַט איהן פערשייכט, דוא קאָנגסט איהן פריינדליכער עמפאַנגען, אַבער

אין דער אָסטערריישישען דעלעגאַציאָן. — איין טהייל דעס טשעכישען פאָלקעס האָט נאָר אָנגעדרבאַרע ווינשע, דיא אַבער גלייכגילטיגע־ווייזע נור אָנגענאַנטען „פּראַמטע ווינשע" בלייבען, נאָט־ליך זאָלכע, דיא גיעבטאָלס אין ערפילגונג געהען קאָנגען. צו דיעזען ווינשען געהאָרען: דיא דיקגקעטע פריינדשאַפט צווישען אָסטערריך־אונגארן אונד רוסלאַנד, דיא פעראייניגונג אָסטערריכס אונד אונ־גארן צו איינעם שטאַאטע מיט איינער רעגיע־רונג אונד שליעסליך דאס אויפהאָרען דעס דרי־בונדעס.

דיעזען שטערצען זיינער געזינגונגס־גענאָסען האַט דער טשעכישע דעלעגירטע איים אין דער פאָרגעסטרייגען זיטצונג דער אָסטערריכישען דעלע־גאַציאָן אויסדרוקק פערליעהען. ביי אַ דער בעראַ־טהונג איבער דען „פאָרשלאַג דעס געמיינזאַמען מיניסטעריומס דעס אויסוואַרטיגען" היעלט הערר איים איינע לאַנגע רעדע, דערען קורצער זינן פאָלגענדער איזט:

„דיא דעלעגאַציאָן איזט בלאָס אין אויסשוסס דעס רייכסראַטהעס. דאס באָהמישע פאָלק האַלט אַבער דען רייכסראַטה ניכט פיר זיינע וואהרע פער־טרעטונג, זאָוויא עס אויך דען דואַליזמוס (דיא צוויפאַכע, געזאָנדערטע רעגיערונג אָסטערריכס אונד אונגארן) ניכט אַלס אַבשלוסס דער פעד־פאַססונגס־ענטוווקקעלונג אַנערקענגט. ווער זינד היער נאָטע אין דער אונגאַרישען הויפטשטאַדט, אונד דאַ איך דיא פפליכט דעס נאָטעס צו האָך האַלטע, ווילל איך היער דען דואַליזמוס ניכט וויי־טער קריטיזירען. — אין דער אויסוואַרטיגען פאָליטיק טום אויך דער ניטט דעס פאָלקעס בעפראַגט וועהרדען. ווער זינד יא פיר דיא ערהאַלטונג דעס פריע־דענס, דאָך מיססען היעצו דיא ריכטיגען מיטטעל געוואָהלט ווערדען. מאַן לאָבט דען דרייבונד אַלס אייגציגעס וואונדערמיטטעל; אַבער דיא ניכט־דייטשען פאָלקער האַבען זעהר שטאַרקע „צווייפעל בע־צינליך דער וואונדערבאַרען איינעגנאַשאַפטען דעס דרייבונדעס. וואָרום שטערבט אָסטערריך ניכט איין בעססער־עס האַנדעלס־פאָליטישעס פערהאַלטניסס צו רוסלאַנד אַן?

רעדנער איבערגעהט דאַנן אויף איינע קריטיק דעס בינדניססעס צווישען אָסטערריך־אונגארן אונד דייטשלאַנד אונד זאַגט: „דיא פריינדשאַפטען אונד בינדניססע מיט פריסען האַבען אָסטערריך איממער שלעכט אַנגעשלאַגען. וואָ איזט דענן דער פאָרטהייל דיעזעס בינדניססעס פיר אָסטערריך? דער דרייבונד

פאָיללעטאָן.

פאַר 700 יאָהרען.

(היסטאָרישער ראָמאַן איים דעם ענדע דעס צוואָלפטען יאָהרהונדערטס.*)

(97. פאָרטשעטצונג.)

„זיעה נור," אנטוו הדסה „וויא דוא דיך פיעבערהאַפט ערהיצטעסט אונד איממער מעהר ענטפלאַממסט! איזט דאַס דאַס פּראַהליכע נעפילדער, מיט דעם דוא דיך ערגאָפטען וואָללטעסט?"

„איך בין איין קראַנקעס קינד," עדווידערטע מלכה לאַכעלנד, „מאַן מוסס נאַכדיכט מיט מיינער שוואַכע האַבען, אונד גלויבע מיר, עס איזט מיר בעדיענסס, מיך אויסטשפּרע־כען. איך פיהלע מיך וואונדערבאַר ערלייכטערט. עס איזט מיר וואָהל, איך בין געלאַסען אונד הייטער, אַלס האַטטען דיא וואָרטע מיינע בוזטס בעפרייט. נון, ניכטס מעהר דאַפאָן! לאַסס מיך אויף דיא שטראַססע בליקקען. וויא זיא זאָ ריי־ליך אין אהרעס וויינטער־שמוקקע נלאַנצט! דער שנעע דעקקע זיא וויא מיט ערשטאַרקען בליטהען צו, אונד דיא לאַנגע שטרייט איהרע נאַלדענען פונקען דאַרביבער הין, וויא דיא מענשען אילען, אין דיא בעהאַגליכען וואָהנונגען צו געלאַנ־גען! דער וויינטער איזט דאָך אויך שאָן, מוטטער! אין שפּאַ־ציען קענגט איהר דען וויינטער ניכט."

*) נייא איינטרעטענדען אָבאָנענטען ווירד, אויף פערלאַנגען, דער אַנפאַנג דער בידדען לויפענדען ראָמאַנס גראַטיס צוגעזענדעט.

פאָיללעטאָן.

פאַר 700 יאָהרען.

(היסטאָרישער ראָמאַן איים דעם ענדע דעס צוואָלפטען יאָהרהונדערטס.*)

(97. פאָרטשעטצונג.)

„זיעה נור," אנטוו הדסה „וויא דוא דיך פיעבערהאַפט ערהיצטעסט אונד איממער מעהר ענטפלאַממסט! איזט דאַס דאַס פּראַהליכע נעפילדער, מיט דעם דוא דיך ערגאָפטען וואָללטעסט?"

„איך בין איין קראַנקעס קינד," עדווידערטע מלכה לאַכעלנד, „מאַן מוסס נאַכדיכט מיט מיינער שוואַכע האַבען, אונד גלויבע מיר, עס איזט מיר בעדיענסס, מיך אויסטשפּרע־כען. איך פיהלע מיך וואונדערבאַר ערלייכטערט. עס איזט מיר וואָהל, איך בין געלאַסען אונד הייטער, אַלס האַטטען דיא וואָרטע מיינע בוזטס בעפרייט. נון, ניכטס מעהר דאַפאָן! לאַסס מיך אויף דיא שטראַססע בליקקען. וויא זיא זאָ ריי־ליך אין אהרעס וויינטער־שמוקקע נלאַנצט! דער שנעע דעקקע זיא וויא מיט ערשטאַרקען בליטהען צו, אונד דיא לאַנגע שטרייט איהרע נאַלדענען פונקען דאַרביבער הין, וויא דיא מענשען אילען, אין דיא בעהאַגליכען וואָהנונגען צו געלאַנ־גען! דער וויינטער איזט דאָך אויך שאָן, מוטטער! אין שפּאַ־ציען קענגט איהר דען וויינטער ניכט."

„דאָך וואָהל!" שפּראַך היה „ווענן ער אויך קיין זאָ שטרענגגעס האַט. אַלליין איך קאָנטע דיר ערווידערן, היער קענגט מאַן דען פרידלענג ניכט, יא ניכט דען הים־מעל. מאַן איזט דיער שאָן פּאָה, ווענן זיך דער באַדען מיט איינעס פריישען גרין בעקליידעס, צווישען וועלכעס שפּאַרליך קליינע בלומכען צערשטרייט זינד, אונד דאַרביבער ציעהען זיך גרוויע דיענסטע הין, דיא איך איינען הומעלע בעדייטונג, אין שפּאַנינען אבער אונטאַפּאַטס אין געוואָלבע פאָם טיפּע־סטען, גלאַנצענדסטען בלוטע דאס עדדיזיך, דאס זיך מיט דען שטראַאַטענדסטען געוואָכסען, מיט דען פראַכטפאָללסטען בלי־מחען בעדעקקט האַט. אונד אין דיעזעס הערליכען לאַנדע לעבען פּראָהע מענשען אין פריעדליכער איינטראַכט, אין איינער געזעללינקייט, דיא קיינע דעלינאַגס־פערשיעדענהייט שטאָרט, וואָהרענד היער דיא טריבע לוסט דאס געמיטה פערדיסטערט אונד דער מענש זיינען בוידער, דער דיא נאָטע־הייט אויף אנדערע וויזע פערהרט, האַסטט אונד אנפינדעט, אונד צו איינער וואהרזינגגען וואַהסט געוויזע, דיא פרידס־בארסטע צערשטאָרונג וויא איינען געדערבטען דייז פרייזס."

„ווער האַבען עס גיע אנדערס פאָר אונס געזעהען," זאָג־טע דהסה, „ווער גלייבען, דאַס מיססע זאָ זיין, אַבער איך מוסס דיעזע אונזווירדיגע בענעגגונג, דער יעדער יודע היער אונטערזאָכען וויזע, עטוואַס אונבעגרעפליכעס געזעהען זיין, וויא האַבט איהר איך גון דאַרין פינדען קאָנגען?"

„קינד," עדווידערטע היה, „פיר איינע פרייא, דיא איה־רען נאַטטען ליעבט, איזט איהר הויז דיא וועלט. האַטטע איך מיך נאָך איינעס אומגאַנגע מיט דען נאָטטען דעס רייכעס געזעהען, וויא איך איהן אין מיינער הייאַמאַט גענאָסס, זאָ ווידע מיך דיא צוזיקקיזונגס פעללייכט נעקראָנקט האַבען,

אַבער איך האַטטע זיא דאַנן איך פערדיענט; דענן דער זינן איינער פרייא זאָלל ניכט אויף געגיסטע בעריכטעס זיין. איין נעשפּראַך מיט מיינעס מאַנגע האַטטע פיר מיך מעהר וועהרטה, אַלס דאַס פלאַכע נעשוואַטען מיט לייטען, דיא זיך ווענגען איהרער צופאַללינען שטעללונג איבער אונס עראַהבען דינקען אונד יאָסטעס פריינדע נאַהמען מיך זאָ וואָהלוואָללענד אויף שוטין פיר רעלינאָן, אין עגנ אַן אונס אַן, דאַס ווער נור איינע פאַמיליע בולדעטען. ווער ביי איינטראַכט אונד ליעבע אים הויזע אונד אים בעזיטץ טייער פריינדע נאָך ווינשען קאָנען, מיט פאָרגעהמען אין בעריהרונג צו קאָממען, וויים ניכט, וואַס וואַהרעס גליקק איזט."

„אַי," מוטטער וואַרנטע מלכה שעריצענד, „היטע דיינע צונגע, נעדענקע, מיט וועס דוא זאָ שפּרעכסט."

„דאָך איך דאַס אין דהסהס גענעגנוואַרט ניכט איפסערן?" פראַגטע דיא מוטטער לאַכעלנד.

„עס שיינט," אנטוואָרטעטע יענע, „דוא האַסט פערגעס־סען, ווער יעמעס זאָ פליססען אויהר הויז בעזוכט: איין בריסט, איין רישטער, איין מאַנן פאָן נראָססער בעדייטונג אין יאָרק, עס איזט שאָן פאָן איהר, דאַס זיא דאַדורך ניכט שאַפלין גע־וואָרדען איזט, צו אונס צו קאָממען."

„דוא מיינסט שאַטאָנאָן," דריעט דהסה לאַכענד. „דוא בעגיריעסט מיך אום דיעזע עהרע."

„בילדע דיר נור ניכט צו פיעל איין," ענטגעגנעטע מלכה; „ער האַט אויך אונס בעזוכט."

„וויא אָפּ אַבער?" נעקקעט יענע. „איינמאַל! דאַנן קאַם ער ניכט וויידער."

„נאַטירליך," אנטוואָרטעטע מלכה, „מיינע קראַנקהייט האַט איהן פערשייכט, דוא קאָנגסט איהן פריינדליכער עמפאַנגען, אַבער

באַראָן קאָנראַד, דער פּריהערע אָסטערייכישע אונטערדייכסט-מיניסטער, האָט צוואַר דיעזעס עהרענ-מאַנען פערבאָטען, זיין פערליימודערישעס שריפט-שטעלערישעס האַנדוועַרק ווייטערצוטרייבען; ער פערשטעהט עס אבער, אויף אומוועגען זיינע פערליימדערישען אומטריעבע נעגען דיא יודען פאָרצוצו-זעטצען. זאָללטע עס וואהר זיין, וואס ער איינעס מיט-אַרבייטער דעס פאַריזער אַנטיסעמיטישען בלאַט-טעס מיטגעטהיילט האָט, דאס ער נאָכמאַלך אין זיינען אַנטיסעמיטישען בעמיהונגען פאָן זיינען נייסט-ליכען אָבערען אונד דער נאַנצען נייסטליכקייט אונטערשטיטצט וואָרדען זיא אונד נאָך ווערדע? ראָהלינג איזט צוואַר איין לינגער; זאָללטע ער אבער איינמאַל דיא וואהרהייט בעזאָגט האָבען? וואס דען קאַרדינאַל פירסטען שוואַרצענבערג בעטריפפט, זאָ איזט ראָהלינג זיכערליך פאָן דעס-זעלבען ניכט אונטערשטיצט אָדער גאַר צו זיינעס אַנטיסעמיטישען טרייבען אויפגעמונטערט וואָרדען. אַללין דער בעגעגנוואַרטיגע ערצבישאָף פאָן פּראַג צייכנעט דען „נראָסען בעלעהרטען" ראָהלינג אויס אונד ערגענגט איהן צום „קאַנאָנזקוס". איך צווייפלע זעהר, אָב איין אונגאַרישער בישאָף, ערצבישאָף אָדער קאַרדינאַל עטוואס אָהנליכעס טהון וואָרדע.

ווי ווידערדראָלען עס דאהער, דאס עס דער נראָססטע שקאַנדאַל איזט, ווענן איין מאַנן וויא ראָהלינג איינע לעדרקאַנצעל אַן איינער אָסטערר-יכישען אוניווערזיטאַט פערלאַנציערען דאַרף אונד דאס ניעמאַנד זיך ריהרט, אום איהן פאָן דער אָפּפענטלי-כען לעהר-טהאַטיגקייט צו עגזפּערנען. ווענן איין בלאַטט וויא דיא „נייע פרייע פרעססע" אים פאָרינען מאָנאַטע ראָהלינג איינען שאַטלאָזען לינגער אויף גרונד אונווידערלעגליכער בעוויזע גענאַנגט האָט, זאָ מוסס מאַן זיך אין דער טהאַט וואונדערן, דאס דיעזער נראָססטע אַללער שקאַנדאַלע, ראָה-לינגס פּראָפעסאָר נאָכמליך, פאָרטדויערט.

בריעפקאַסטען דער רעדאַקציאָן.

הערען ח׳ נ׳ נאָמטדיענער אין ש׳-אַ-אָהעלי: עהאַלטען. מאָרגען זאָלל דיא ערסטע נומער דעס „המגיד" אונטער דעם טיטעל „המגיד החדש" אין קראַקויא ערשיינען. העדיסנגעבער אונד רעדאַקטער הערר „ש׳ פוכס. — הערען מ׳ ור׳ אין ערלוא: דיא סעפאַראַט-אַבדרוקקע וועדרען ניכט פערקויפט, זאָנדערן פיר דיא הערען אַבאָנענטען רעזערוירט. — הערען ר׳ א׳ אין וואַרשאָלין: וואהרס ער זיך שיין, זיי-נען נאַמען צו נענען, דאס איזט וואָהל זיין נעהיימניסס. — הערען איזר׳ ור׳ אין ט׳-טערעבעס: ווירד נעאָרדענט. — הערען א׳ ב׳ שיעבער אין פּראַסען: ווייר האָבען צוואַר דען גרונדזאַטץ, איבער „כשרות" קיינע אויסקונפט צו עדהאַלטען, דא יעדאָך הרב הצדיק והנאון דק״ק הוסט דיא הערמאַנגשאַר-טער פאַבריק דער פירמא „וויסס אונד פאָללאַק" אַלס כשר בעצייכענעט. דאַרף מאַן דיעזע פירמא מיט רוהיגעס געוויסעס עמפּפעהלען. — הערען מ׳ הערען מ׳ ווייסס אין ווילאַה: זענדען זיא מוסטער אונד אָפּפערט אין דיא הויזיגע פירמא מ׳ ה׳ רעכניטץ גראָסע קראָגענאַסעס נומ׳ 20. — הערען ס׳ ווייל אין מאַ-לאָמווין: ווייר האָבען בלאָס דיא טיכטיגע אַרבייטסקראַפט יענעס הערען קאָנשאַפטס, אונד דיעזע לאָסטס זיך ניכט אין אבערעדע שטעללען. פּיעללייכט לייגט איבערגענס דיא שולד ניכט אַן איהם. הוי דן אַת כל האדם לכף זכות. וד״ל. — הערען אבר׳ שוואַרץ אין בערעגאַס: ניכט נעגאַנגען. — „פאַט-ריאָט": אויף דעם הענגעט-דענקמאַל זינד אויך דיא נאַמען פאָן מעהר אַלס 600 מאַפּערען אָסטערייכישען סאָלדאַטען פערע-וויגט, דיא דען טאָד פיר איהר פאַטערלאַנד נעפונדען האָבען. — נאָך וואַיטצען: יאָ, יעטצט נאַנץ גוט אונד רעגעל; פיר דיא צוקונפט קאָנן מאַן נאַטירליך גאַר ניכט בירגען. — פאָרגעגעדרקט אויף דיא סעפאַראַט-אַבדרוקקע דער ביי-דען לייפּצינדען ערצאַהלונגען האָבען ווייר פערגעדען דיא הערען: אבר׳ נראָסמאַן אין קישבאַנאַ, מ׳ אונגוואַרי אין יאַס פעניסאַרז, איזר׳ דאַווזר אין נ׳-אַדאַ אונד ל׳ קיש אין נראָס-פאַוולאָוויטש.

ווענען מאַנגעלס אַן רוים מוס דיא באַעאַנט-וואָרטונג אַללער איבריגען אַנפראַגען פיר נאָכסטע נומער צוריקבלייבען.

וויינער שלאַכטפיעה-מאַרקט פאָם 17. אָקטאָבער.

דער אויפטריב בעטרוג 4201 שטיק, אונד צוואַר: 2191 אונגאַרישער, 446 גאַליציישער אונד 1564 דייטשער ראַסע, דאַרונטער 680 שטיקק ביינדלפיעה. טראָטץ דעם גראָסען אויסטריעבעס, פרייזיג פעסט. מאַן בע-צאָהלט: אונגאַרישע אָכסען צו פל׳ —.57 ביז פל׳ —.67. גאַליצישע צו פל׳ —.57 ביז פל׳ —.67. דייטשע צו פל׳ —.57 ביז פל׳ 68.50, ביינדל-פיעה צו פל׳ —.54 ביז פל׳ —.61. (אללעס פער 100 ק לאַגראַמס.)

וואַראַנ-בעריכט.

נעטרייד-נעשאַפט פאָם 18. אָקטאָבער.

דאס אויסגעבאָט אין וויצען וואַר הייטע נוט, דיא קויפלוסט לעבהאַפט. — עס וואַרדען 30.000 מעטערצענטנער צו נאַכשטעהענדען פרייזען פערקויפט:

וויצען								באַזשטאָנד
וויסענבורג		טהיס		פעסטער ב׳		באַזשקאָער		
פריי פער 100 קילאָגראַמס								
7.45	7.55	7.50	7.60	7.45	7.55	7.50	7.60	75
7.50	7.70	7.55	7.75	7.50	7.70	7.55	7.75	76
7.65	7.85	7.70	7.90	7.65	7.85	7.70	7.90	77
7.90	8.—	7.95	8.05	7.90	8.—	7.95	8.05	78
7.95	8.10	8.—	8.15	7.95	8.10	8.—	8.15	79
8.05	8.15	8.10	8.20	8.05	8.15	—.—	—.—	80
—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	81

קאָרן פאָן 6 נולד׳ 55 קר׳ ביז 6 נולד׳ 80 קר׳.

נערסטע פּוטטער פאָן 5 נולד׳ 30 קר׳ ביז 5 נולד׳ 50 קר׳. ברענגער פאָן 5 נולד׳ 70 קר׳ ביז 6 נולד׳ 20 קר׳ כרויער פאָן 6 נולד׳ 40 קר׳ ביז 7 נולד׳ 50 קר׳.

האַפער פאָן 5 נולד׳ 60 קר׳ ביז 5 נולד׳ 85 קר׳.

קוקורוטין פאָן 4 נולד׳ 80 קר׳ ביז 4 נולד׳ 85 קר׳, קאָהלרעפס פאָן 11 נולד׳ 30 קר׳ ביז 11 נולד׳ 74 קר׳.

הירזע פאָן 4 נולד׳ 75 קר׳ ביז 5 נולד׳ — קר׳.

פריה-יאַהרס-וויצען: 7 נולד׳ 86 קר׳ ביז 7 נולד׳ 87 קר׳.

הערבסט-וויצען: 7 נולד׳ 57 קר׳ ביז 7 נולד׳ 59 קר׳.

קוקורוטין פער סעפּטעמבער-אָקטאָבער: — נולד׳ — קר׳ ביז — נולד׳ — קר׳.

פריהאַהרס-האַפער: 5 נולד׳ 70 קר׳ ביז 5 נולד׳ 72 קר׳.

קלעע-וואַטען: לוצערנער אונגאַריש נייא פל׳ 44 ביז 52.

לעקווארי: פלאַוואָגיש פל׳ —.20 ביז 21 נולדען — קר׳; סערביש 19 פל׳ 75 קר׳ ביז 20 נולד׳ 25 קר׳.

רעסס: פל׳ 5.25 ביז 5.50.

האָגינ: נעלבער נעלייטערטער פל׳ — ביז —.

וואַכס: ראָהנזייר פל׳ 140 ביז 141.

ריבאָל פל׳ —.31 ביז —.32.

שפּיריטוס: ראָה פל׳ 14.75 ביז —.15.

שפּיריטוס-פּרעסהעפע: פל׳ 17.75 ביז 18.25.

שפּיריטוס ראַפינירט: פל׳ 51.50 ביז —.52.

ווייכטיג פיר קויפליטע אַללער בראַנשען.

אין זעהר איינטראַגליכער אונד לייכט פערקויפליכער אַרטיקעל פיר דיא הערבסט- אונד ווינטער-סאַזאָן זינד דיא

קאַלענדער פיר 1893

דיא שאָנסטען קאַלענדער אונד פיר וויעדער-פערקייפער אַבזיללינ-סטען בערעכנעט ליעפערט דיא פערלאַגס-בוכהאַנדלונג וויל-העלם מעהנער אין בודאַפּעסט (IV. papnövelde utcza 8.)

דיעזענגען הערען, דיא זיך מיט דעם זעהר איינטראַגליכען פערקויף פאָן קאַלענדערן אונד פאָלקסשריפטען בעפאַסען וואָללען, ווערדען ערזוכט, איהרע אַדרעססע דער פערלאַגסהאַנדלונג אויף איינער קאַרטעס שפּאַנדעזנצקאַרטע אַנצוצינען אונד זיא עדהאַלטען זאָפאָרט איינען אויספיהרליכען פרייז-קוראַנט.

Wilhelm Mehner,

Budapest, (IV., papnövelde-utcza 8.)

קאָזיער קאָ. פריוילעגירטע נייעסטע עדפינדונג מיינער

עלאַסטישען בעטט-איינלאַגען

וועלכע זעהר ווירטשאַפטליך אונד פאָן אויסגעצייכנעטער בריוכבאַרקייט זינד; מאַן בריוכט צו דענזעלבען נור איין לייגטוך; דיא זינד אויף 2—3 טהיילע צוזאַממענלעגנבאַר, זעהר דויערהאַפט, מיט פיססען אויף שרויבען-קויגעל פערפערטיגט; אין דרייא נאַפּפּענגען, שטוינענד בילליג. נאָך בעשטאַפט צו בעשטעללען.

יעדוועדע נייע אַרבייטע אונד רעפּאַראַטורען ווערדען אויסס סאָלידעסטע זאָוואַהל אין לאָקאָ אַלס פיר דיא פּראָווינץ פערפערטיגט.

אכטונגספאָל

Paul Vig,

קונסטטאַפעציערער אונד דעקאָראַטער,

BUDAPEST, VI., Rosengasse Nr. 52.

פרייזקוראַנטע ווערדען גראַטיס אונד פראַנקאָ צוגעזענדעט.

EMANUEL BINÉTER

Grabstein-Niederlage

Budapest, Karlsring Nr. 9.

Filiale in Szolnok

עמפּפיעהלט זיין גראָבעס, רייך אַבאַרטירטעס לאַגער אויסשליעסליך פיר יודען מצבות אין גראַסטער אויסוואַהל צו דען בילליגסטען פאַבריקס-פרייזען. פיר בעדיענענע אַרבייט אונד פיינסטע פערגאָלדונג גאַראַנטירט.

איללוסטרירטע פרייזקוראַנטע פראַנקאָ.

זאַמסטאָג אונד פייערטאָג געשלאָסען.

קליינע אַנצייגען.

אין דיעזער רובריק קאָסטעט יעדעס איינזאַטץ זוואָרט 2 קר׳ יעדעס מיט פעטען בוכשטאַבען געדרוקקטע זוואָרט 3 קר׳.

ביטטע אַן דיא ב׳ לעזער!

נומער 96 דעס „יד׳ פאָלקס-בלאַטס" (צווייטער יאַהרגאַנג) איזט פאָלשלשגדיג פערגריפ-פען. דא ווייר איינע עקזעמ-פלאַרע דיעזער נומער דרוק-גענד בעגאַפיהרען, ערזוכען ווייר אום פיינדליכע צוזענדונג דער-זעלבען.

רעדאַקציאָן

דעס „יד׳ פאָלקסבלאַטס."

בעה״י.

איין יונגער מאַנן אויס אַנ-נעזעהענער פאַמיליע, 28 יאָה-רע אַלט, פערהייראַטהעט, פאַ-טער איינעס קינדעס, דער התרות פאָן דרייא אַנערקאַנג-טען אָרטהאָדאָקסען נאַונס בעזיטצט, דער דייטשען אונד אונגאַרישען שפּראַכע אין וואָרט אונד שריפט מאַכטיג איזט, זוכט איינע אַנשטעללונג אַלס נאָטאַר אָדער רעליגיאָנס-לעהרער מיט בעשיידענען אַנ-שפּריכען. — אויסקונפט ער-טהיילט דיא רעדאַקציאָן דיי-זעס בלאַטטעס.

Herausgeber und Redacteur: M. Dornbusch.

Budapest, 1892. Druck von Sam. Márkus, Dorotheagasse 6, (Wurmhof.)